

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av sjölagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att sjölagen ändras. Samtidigt ska lagen om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärenden och förordningen om dispaschörsbefattning upphävas. Syftet med propositionen är att revidera bestämmelserna om dispaschören på så sätt att de ska finnas i sjölagen.

Ett annat syfte med förslaget är att klarlägga det hur de ärenden som lämnas till dispaschören för utredning inleds och hurdan ersättningspraxis som ansluter sig till dem. Till dispaschörens uppgifter ska även höra ersättningsutredningar som upprättas med stöd av sjöförsäkring, utredning av ärenden gällande storleken och fördelningen av redarens ansvarsbelopp i vissa fall, utredning av meningsskiljaktigheter i anknytning till befraktningssavtal om avståndsfrakt samt upprättande av utredningar om gemensamt eller enskilt haveri. I meningsskiljaktigheter som gäller båtörsäkring ska inte längre förutsättas en ersättningsutredning av dispaschören för att ärendet ska kunna avgöras av domstol, ifall båten inte används för utövande av näring på samma sätt som ett handelsfartyg. Därtill ska dispaschören med stöd av båtörsäkring ge en ersättningsutredning, om det i båtörsäkringsavtalets villkor har separat avtalats att dispaschörens ersättningsutredning förutsätts i meningsskiljaktigheter gällande försäkringstagarens, en annan försäkrad persons och försäkringsgivarens ersättningsskyldighet för en båtskada. I annat fall ska parterna till ett båtörsäkringsavtal dock kunna begära av dispaschören ett expertutlåtande i ett ärenden som gäller båtskada.

Därtill föreslås det i propositionen ändringar i ersättningspraxis när det gäller dispaschörens utredningar. Även ändringssökandet i dispaschörens avgöranden ska revideras.

Lagen avses träda i kraft den 1 juni 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
3 Målsättning	6
4 Förslagen och deras konsekvenser	6
4.1 De viktigaste förslagen	6
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	7
5 Alternativa handlingsvägar	8
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	8
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	10
6 Remissvar	12
7 Specialmotivering	14
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	22
9 Ikraftträdande	22
10 Verkställighet och uppföljning	22
11 Förhållande till andra propositioner	22
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	22
LAGFÖRSLAG	25
Lag om ändring av sjölagen	25
BILAGA	30
PARALLELLTEXT	30
Lag om ändring av sjölagen	30

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Om dispaschören och dennes uppgifter föreskrivs i lagen om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärende (10/53), i sjölagen (674/1994) och i förordningen om dispaschörsbefattning (121/1936). Kommunikationsministeriet utnämner i dagens läge dispaschören. Till dispaschörens uppgifter hör utöver de uppgifter som nämns i sjölagen utredningen av ersättningsärenden som baserar sig på sjöförsäkring. Dispaschörens ersättningsutredning betyder då avgörandet av grunden och beloppet av ersättningen från sjöförsäkring i egenskap av ersättningsexpert på ett bindande sätt före den egentliga rättegångsbehandlingen. Med andra ord kan man alltså inte föra en tvist om sjöförsäkringsersättning till domstolen, om det inte finns en ersättningsutredning av dispaschören i ärendet.

För närvarande har sjöförsäkring inte definierats i lagstiftningen, men den hade definierats i den gamla, sedermera upphävda lagen om försäkringsavtal (132/1933). I 2 kap. 59 § i den gamla lagen om försäkringsavtal avsågs med sjöförsäkring i nämnda kapital en försäkring med den risk som den försäkrade förmånen utsätts för under en sjötransport. En försäkring som därutöver omfattar annan risk i samband med transporten ska i sin helhet betraktas som sjöförsäkring. En försäkring som gäller ett fartyg som avlägsnats från trafiken för viss tid eller som ligger på varv eller är annars orörligt eller varorna på ett dylikt fartyg ska även betraktas som sjöförsäkring. Från synvinkeln av dispaschörens gällande utredningsskyldigheter har sjöförsäkringen betraktats på ett mer vittgående sätt, och den har ansetts täcka inte bara försäkringar för egentliga handelsfartyg men även båtarnas försäkringar och varutransportförsäkringar i vilka åtminstone en del av transporten sker till sjöss samt olika försäkringar som gäller rederiernas ansvar och andra förmåner. Parterna i ett försäkringsavtal är försäkringsgivaren, dvs. försäkringsbolaget eller -föreningen, samt försäkringstagaren.

Dispaschörens ersättningsutredningsförfarande har under decenniernas lopp blivit ett effektivt sätt att utreda frågor och eventuella tvister gällande sjöförsäkringsersättningar och sjöskador relativt snabbt utan domstolsförfarande. Innehavare av dispaschörsbefattningen har varit experter i sjörätt och sjöförsäkring som även deltar i branschens forskning och utbildning och vars mandatperioder har varit långa och därmed möjliggjort insamlandet av erfarenhet. Med tanke på insamlandet av dispaschörens erfarenhet och expertis är det viktigt att samarbeta med sådana parter som har att göra med sjöskador och sjöförsäkring, dvs. kommersiella rederier, sjötransporternas lastägare och andra deklaranter, numera även ägare av nöjesbåtar samt försäkringsgivare som försäkrar deras risker, för att upprätthålla enhetlig praxis i sjöskade- och försäkringsärenden.

Lagstiftningen om dispaschören är föråldrad. När det har lämnats in besvär om dispaschörens utredningar och avgöranden på basis av dem hos sjörättsdomstolen och vidare hos högsta domstolen, har högsta domstolen i sitt avgörande (S2017/432) av den 24 januari 2018 konstaterat att dispaschörens verksamhet och de ersättningar som tas ut för dess verksamhet till alla delar ska basera sig på lagen. För närvarande har det alltså föreskrivits om dispaschörens uppgifter och deras genomförande i förordning 121/1936, som senast har reviderats den 29 april 1960 genom förordning 208/1960. Förordningen är klart föråldrad och den har inte uttryckligen innehållit bestämmelser om privatpersoner som är försäkringstagare eller försäkrade och har ställningen av en konsument. Förordningen har inte heller någon befullmäktigandebestämmelse på lagnivån i någon gällande lag. De gällande bestämmelserna uppfyller i varje fall inte grundlagens (731/1999) krav, eftersom de är föråldrade

1.2 Beredning

Regeringens proposition har beretts som tjänsteuppdrag på kommunikationsministeriet. Även justitieministeriet har deltagit aktivt i beredningen av regeringens proposition för att dispaschörens förfaranden när det gäller utredningar och avgöranden i enlighet med dem ska överensstämma med s.k. legalt skiljeförfarande. Vid beredningen av regeringens proposition har även andra intressegrupper hörts på vittgående sätt. Kommunikationsministeriet ordnade i december 2019 ett sammanträde av sjöfartsdelegationens lagstiftningssektion om behovet att revidera lagstiftningen om dispaschören, och i det deltog i synnerhet representanter för försäkringsgivare. Därtill har ministeriet ordnat bilaterala samråd om frågan med justitieministeriet, Rederierna i Finland rf, Försäkrings- och finansrådgivningen FINE, organisationer i båt-branschen (Finnboat rf och Segling och Båtsport i Finland rf), representanter för försäkrings-bolag samt experter i båtbranschen på Transport- och kommunikationsverket. Det har erhållits skriftliga kommentarer av Konsumenttvistenämnden. Dessutom har ministeriet hört dispaschören under beredningen. Den egentliga remissbehandlingen ordnades 26.3–23.4.2020, och dess resultat har beskrivits i kapitel 6. Med anledning av responser från remissbehandlingen reserverades det mera tid för beredningen, under vilken intressentgrupperna alljämt har konsulterats. Intressentgrupperna konsulterades ytterligare om de ändringar som gjordes efter remissbehandlingen via sjöfartsdelegationens lagstiftningssektion den 14 oktober 2020 innan regeringspropositionen slutfördes.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Dispaschörens befattning är en traditionell del av de nordiska ländernas system för sjörätt och sjöförsäkring. Dispaschörsbefattning skapades i Finland 1851, och den ingick i sjölagen från 1873, men dispaschörens uppgifter hade redan från mitten av 1700-talet varit en del av lagstiftningen under den svenska tiden i Finland. Det har funnits dispaschörer allt sedan 1850-talet, och den nuvarande innehavaren av befattningen, juris doktor, docenten i civilrätt vid Helsingfors universitet Lauri Railas är den tionde dispaschören i Finland. Dispaschörens byrå fanns i Åbo till 1920, varefter den flyttades till Helsingfors.

Bestämmelserna om dispaschörens uppgifter i ersättningsutredningsärenden fanns länge i sjölagen, men de slopades från sjölagen 1939, och därför stiftades det en lag om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärende (10/1953). Om dispaschörens nuvarande uppgifter föreskrivs i sjölagen (674/1994), i den ovannämnda lagen om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärende samt i förordningen om dispaschörsbefattning (121/1936) inklusive ändringarna. Till dispaschörens uppgifter hör utredning och fördelning av gemensamt haveri (17 kap. 2 § i sjölagen), utredning av enskilt haveri (17 kap 6 § i sjölagen), utredning av ersättningsärende som baserar sig på sjöfärskring (10/1953), avgörande av en tvist som gäller avståndsfrakt (14 kap. 21 § och 13 kap 15 § i sjölagen) samt avgörande av frågor som gäller beloppet på och fördelningen av redarens globalbegränsning när ingen begränsningsfond har grundats (9 kap. 9 § 4 mom. i sjölagen).

Lagen om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärende från 1953 förutsätter att dispaschörens ska utreda ett ersättningsärende som baserar sig på sjöförsäkring ifall inte annat har överenskommit. Dispaschörens ersättningsutredning är ett bindande expertavgörande och förutsättningen för att domstolen (sjörättsdomstol) kan pröva ärendet, om det finns meningsskiljaktigheter om ersättningen mellan försäkringstagaren eller annan försäkrad och försäkringsgivaren eller om man annars vill att dispaschören ska utreda ersättningsärendet. Ersättningsutredningen ska alltid begäras skriftligt och till ansökan ska fogas de handlingar som behövs för att utreda ersättningsärendet. Efter detta uppmanar dispaschören motparten skriftligen att ge ett utlåtande om vad denna anser att hans eller hennes intresse kräver med tanke på

den ersättningskrav som den som begärt om ersättningsutredning ställt. Alla handlingar som parten vill hänvisa till ska även fogas till utlåtandet. Vid behov kan dispaschören be av bägge parterna ytterligare utredning, skaffa annan utredning eller genomföra sambesiktning för att till exempel bedöma skadans orsak eller omfattning. Parterna har i detta fall rätt att delta i sambesiktningen. Dispaschörens ersättningsutredningspraxis är traditionellt flexibel, eftersom den har utvecklats i praktisk användning under en lång tid, men på samma sätt som i domstolspraxis har parterna lika rätt att presentera sitt ärende och till bedömning av de frågor som avgörandet baserar sig på. Förfarandet är nästan alltid skriftligt men undantagsvis kan även muntliga behandlingar ordnas. Dispaschören har även kunnat höra vittnen, visserligen utan försäkran. Efter att ha fått tillräcklig utredning för ett avgörande, fattar dispaschören ett beslut om ärendet och ger ut en ersättningsutredning, som är ett överklagbart avgörande. Dispaschören ska ge ersättningsutredningen inom två månader från det att dispaschören har fått alla handlingar som behövs för beslutsfattandet.

På motsvarande sätt som dispaschören har gjort en ersättningsutredning på basis av ett sjöförsäkringsavtal, har till dispaschörsbefattningen i dagens läge ingått även ersättningsutredningar på basis av båtförsäkringsavtal, även om de inte nämns separat i den gällande lagstiftningen. Det har begärts om några ersättningsutredningar på basis av båtförsäkringsavtal årligen.

Allt som allt har dispaschören i Finland under åren 2015–2019 upprättat 16 ersättningsutredningar, vilket omfattar alla ersättningsutredningar på basis av sjöförsäkring, inklusive båtförsäkring. På årsnivå har det alltså funnits fem utredningar i genomsnitt, men 2018 lämnades inte ett enda ärende till dispaschören för utredning. Ersättningsutredningar har i första hand anslutit sig till båtförsäkring.

Utöver möjligheten att anlita dispaschören i meningsskiljaktigheter i anknytning till båtförsäkring har parterna kunnat vända sig till Konsumenttvistenämnden eller Försäkrings- och finansrådgivningen FINE för att få råd i ärenden som ansluter sig till båtförsäkring och båtskador. Enligt Konsumenttvistenämnden har den under åren 2015–2019 behandlat allt som allt 21 utredningsbegäranden i anslutning till båtförsäkring. Försäkrings- och finansrådgivningen FINE kontaktades däremot 59 gånger gällande båtförsäkring och -skador och 12 gånger gällande tvister om båtskador enbart 2019. Försäkrings- och finansrådgivningen FINE har till uppgift att ge försäkringskunder avgiftsfri och opartisk rådgivning i tvister som gäller försäkrings- och skadeärenden som behandlats av försäkringsbolag. Antalet kontakter med Försäkrings- och finansrådgivningen FINE verkar ha ökat på längre sikt, vilket torde bero på det att antalet båtägare och därmed båtlivet ökar.

Konsumenttvistenämnden och Försäkrings- och finansrådgivningen FINE behandlar inte tvister i anslutning till båtförsäkring, om någondera parten redan har tagit an behandlingen. Konsumenttvistenämndens och Försäkrings- och finansrådgivningen FINE:s beslut i tvister som gäller båtförsäkringar är rekommendationer. Om parterna inte nöjer sig med Konsumenttvistenämndens och Försäkrings- och finansrådgivningen FINE:s beslut av rekommendationsnatur utan vill alltjämt föra ärendet till domstolen, har dispaschörens ersättningsutredning dock hittills varit en förutsättning för prövningen av ärendet vid sjörättsdomstolen.

En av dispaschörens viktigaste uppgifter har varit att upprätta en utredning vid gemensamt haveri. I en utredning om ett gemensamt haveri presenteras det hur rederiet, lastägare och andra parter vars intressen utsätts för en gemensam risk deltar i täckandet av uppoffringar och kostnader som föranleds av det gemensamma tillbudet. I en utredning som gäller ett gemensamt haveri tar man till exempel hänsyn till det hur kostnaderna för fartygets reparationsåtgärder samt kostnaderna för eventuell lossning och mellanlagring av lasten fördelas, om fartyget ligger i

nödhamn på grund av sjönöd. Bestämmelserna om gemensamt haveri baserar sig på internationell avtalspraxis. Enligt 17 kap. 1 § i sjölagen tillämpas i fråga om skada, förlust och kostnad vid gemensamt haveri och fördelningen därav om inte något annat avtalas York-Antwerpen-reglerna av 1974 enligt vad som närmare stadgas genom förordning. York-Antwerpen-reglerna har reviderats 1994 och 2016.

17 kap. 6 § i sjölagen innehåller bestämmelser om utredningen av ett enskilt haveri, som också hör till dispaschörens uppgifter, om någon av de som har del i ett enskilt haveri så begär. Det föreslås inte heller några ändringar i dessa bestämmelser.

Såsom det har konstaterats ovan är lagstiftningen gällande dispaschören föråldrad, såväl till sitt innehåll som till sin form. Regleringen motsvarar inte grundlagens krav, och högsta domstolen har i sitt avgörande (S2017/432) av den 24 januari 2018 konstaterat att dispaschörens verksamhet och de ersättningar som tas ut för dess verksamhet till alla delar ska basera sig på lagen och att det inte numera är möjligt att föreskriva om dem genom förordning om det inte ens finns tillräckligt befullmäktigande för ifrågavarande gamla förordning från 1936. Förordningen från 1936 har reviderats 1951 och 1960 när det gäller grunderna för fastställandet av dispaschörens arvode. Enligt 9 § i förordningen har dispaschören rätt att för sin utredning av de sakägare som begärt om utredningen ta ut arvode enligt utredningens omfattning och svårighetsgrad samt det arbete som krävs. När det gäller gemensamt haveri ska dispaschören även fästa uppmärksamhet vid det kapital som haveriet gäller och vid särskilda omständigheter. Detta betyder att man måste ta hänsyn till inte bara utredningens omfattning utan även det hurdana uppoffringar och kostnader det gemensamma haveriet har lett till. Vanligen går utredningens omfattning och uppoffringarnas och kostnadernas storlek hand i hand.

Även bestämmelserna i sjölagen om besvär med anledning av dispaschörens ersättningsutredningar och andra avgöranden är föråldrade och motsvarar inte dagens krav när det gäller till exempel ersättningsutredningens form.

3 Målsättning

Syftet med regeringens proposition är att förnya och klarlägga bestämmelserna om dispaschören samt göra vissa justeringar i dispaschörens befattningsbeskrivning. Bestämmelserna ska revideras på så sätt att de överensstämmer med grundlagens krav.

Ett annat syfte med regeringens proposition är att klarlägga det hur ärenden där en dispaschör anlitas ska inledas, hurdana förfaranden och tidsramar beredningen av utredningar, utlåtanden och avgöranden kräver samt hurdan ersättningspraxis som tillämpas i anslutning till förfarandena. Därtill ska det sätt på vilket ändring i dispaschörens utredningar och avgörande söks genom besvär uppdateras genom regeringens proposition.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I regeringens proposition föreslås det att bestämmelserna om dispaschören i huvudsak ska samlas i förnyad form i det nya 16 a kap. i sjölagen, som ska finnas i lagen före 17 kap., som gäller haveri. Detta innebär att de i sjölagen ingående bestämmelserna om dispaschörens roll gällande storleken och fördelningen av redarens ansvarsbelopp i sjölagens 9 kap., gällande meningsskiljaktigheter i fråga om avståndsfrakt som hänför sig till ett befraktningsavtal i 14 kap. samt gällande utredningar om gemensamma och enskilda haverier i 17 kap. blir kvar på sina nuvarande platser i sjölagen, och det föreslås inga väsentliga ändringar i deras innehåll med undantag av

vissa justeringar av teknisk natur. Även ändringssökande i fråga om dispaschörens utredningar och andra avgöranden ska finnas kvar i 21 kap. 8 § i sjölagen, men paragrafens innehåll ska ändras.

Genom regeringens proposition revideras bestämmelser om utnämmandet av dispaschören och dennes ställföreträdande samt deras uppgifter. I fortsättningen utnämns dispaschören av statsrådet i stället för kommunikationsministeriet. Den gällande regleringen gör det möjligt att utnämna en assistent för dispaschören, men i fortsättningen ska det utnämnas en ställföreträdare som ska ta hand om en begäran om utredning om dispaschören är jävig i ärendet. An-nars ska ställföreträdaren stå i reserv.

Genom regeringens proposition ska man förnya och klargöra det hur begäran om utredning eller utlåtande till dispaschören ska inledas, dvs. vilka uppgifter och eventuella bifogade handlingar det normalt ska sändas till dispaschören. I fortsättningen kan man också be av dispaschören expertutlåtanden i meningsskiljaktigheter i anslutning till båtförsäkring, men dispaschören ska framöver ge ersättningsutredningar på någondera partens eller parternas begäran enbart i meningsskiljaktigheter som gäller skador för handelsfartyg eller båtar som används i närings-syfte eller, om det har separat avtalats i försäkringsvillkoren att dispaschören även på parternas begäran ger en ersättningsutredning i meningsskiljaktigheter som gäller båtförsäkringsavtal. En ersättningsutredning ska även framöver vara en förutsättning för att en tvist mellan försäkrings-givaren och -tagaren som gäller sjöförsäkring kan föras till domstol för prövning.

Även förfaringsätten vid beredning av dispaschörens utredningar, utlåtanden och avgörande inklusive samråden ska specificeras, och dessutom ska det fastställas tidsfrister för deras be-redning. Därtill ska utgifts- och arvodespraxis i anslutning till dem revideras. Dessutom före-slås det i propositionen att bestämmelserna om sökande av ändring i dispaschörens ersättnings-utredningar och andra avgöranden genom besvär ska uppdateras.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Eftersom det med bestämmelserna i regeringens proposition föreslås att dispaschörsbefatt-ningen enligt den gällande lagstiftningen ska fortsätta, har den föreslagna sortens lagstiftning inga väsentliga ekonomiska konsekvenser. Även om dispaschören utnyttjar domsrätt i första instans, finansieras dennes verksamhet inte från statens budget utan med de ersättningar som dispaschören tar ut för sina utredningar. Dispaschören i Finland är en bisyssla eftersom antalet utredningar har varit lågt i Finland.

Såsom det har konstaterats ovan har dispaschören i dagens läge också upprättat ersättningsut-redningar enligt båtförsäkringsavtal som räknas som sjöförsäkringsavtal, vanligen på försäk-ringstagarens eller annan försäkra persons uppdrag. Detta har baserat sig på rådande praxis, även om den gällande lagstiftningen inte har innehållit bestämmelser om att dispaschören även på parternas begäran ska upprätta ersättningsutredningar med stöd av båtförsäkring. I synnerhet försäkringsgivare har motsatt sig det att dispaschörens befattning i samband med lagstiftnings-reformen förnyas så att ersättningsutredning med stöd av båtförsäkring ska ingå i dispaschörens uppgifter och dispaschörens ersättningsutredning även framöver är en förut-sättning för att me-ningsskiljaktigheter kan föras till domstolen. Därför föreslås det i regeringens proposition att dispaschören i fortsättningen ger en ersättningsutredning på försäkringstagarens, den försakra-des eller försäkringsgivarens begäran enbart med stöd av sjöförsäkring i meningsskiljaktigheter som gäller handelsfartyg eller båtar som används i närings-syfte. Dessutom ska dispaschören ge en ersättningsutredning i meningsskiljaktigheter som ansluter sig till båtförsäkring, om det har separat avtalats om detta mellan försäkringsgivaren och försäkringstagaren i försäkrings-

villkoren. Dispaschören ska på begäran av försäkringsgivaren och -tagaren också kunna ge utlåtanden i andra båtförsäkringsärenden, men i detta fall är det fråga om ett expertutlåtande, som inte är en förutsättning för att en meningsskiljaktighet som gäller båtförsäkring ska kunna prövas av domstolen. Den föreslagna regleringen betyder sannolikt att dispaschörens uppdrag kommer att minska. Det har redan konstaterats ovan att antalet uppdrag som under de senaste åren lämnats till dispaschören bara har varit fem per år i genomsnitt och att största delen gäller meningsskiljaktigheter i anslutning till båtförsäkring.

I samband med beredningen av regeringens proposition har konsulteringen av olika intressentgrupper visat att aktörerna känner dispaschörens uppgifter och tidsfristerna i anslutning till dem rätt dåligt. Intressentgrupperna har också föreslagit att det i samband med lagstiftningsreformen ska ordnas en informationskampanj och dispaschörens webbplats ska förnyas så att den bättre betjänar kund- och intressentgrupperna. När människorna får mera information om dispaschören och de saker som ingår i dennes befattningsbeskrivning kan man eventuellt fylla luckan i dispaschörens framtida befattningsbeskrivning, när dispaschörens arbete i fortsättningen inte längre omfattar ersättningsutredningar på basis av privata båtförsäkringar. Även det utlåtandeförfarande som föreslagits till dispaschörens befattningsbeskrivning kan i någon mån öka dispaschörens uppgifter i framtiden. Kommunikationsministeriet förbereder sig på att för sin del vid behov stödja utvecklingsarbetet av dispaschörens webbsidor med sina forsknings- och utvecklingsanslag.

Intressentgrupper har också föreslagit att dispaschörernas nordiska samarbete ska utvecklas på så sätt att det bättre än nu stödjer dispaschörens arbete i synnerhet när en ny dispaschör utnämns. Även om en ny dispaschör har visat sin behörighet i samband med valet, kan det vara nyttigt för den nya dispaschören att i början av sin verksamhet bekanta sig med en annan nordisk dispaschörs arbete. Därför börjar kommunikationsministeriet och dispaschören tillsammans med andra nordiska länder utreda om det nordiska samarbetet kunde fördjupas till exempel så att en ny dispaschör i början av sin mandatperiod under några veckors tid ska kunna bekanta sig med dispaschörens arbete i ett annat nordiskt land (i synnerhet i Norge) inom ramen för ett slags utbytesavtal eller på annat sätt skaffa tilläggsutbildning för skötseln av sina uppgifter. Även detta kan i viss mån leda till tilläggskostnader för kommunikationsministeriet, som vid behov kan finansieras med ministeriets anslag.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Alternativen till reglering av det föreslagna slaget:

- 1) den nuvarande regleringen ändras inte,
- 2) den föråldrade lagstiftningen upphävs utan ny, ersättande lagstiftning, eller
- 3) regleringen ska förnyas till sitt innehåll såsom försäkringsbolagen föreslår så att dispaschören i stället för en ersättningsutredning ska ge ett icke-bindande utlåtande på försäkringsgivarens eller försäkringstagarens begäran. Därtill ska kostnaderna med anledning av givandet av utlåtandet alltid tas ut av den part som har begärt utlåtandet av dispaschören.

Såsom det har konstaterats är den gällande regleringen föråldrad och motsvarar inte grundlagens krav på att det ska föreskrivas om myndigheternas uppgifter och arvoden i anknytning till dem på lagnivån. Även högsta domstolen har fäst uppmärksamhet vid detta i sitt avgörande (S2017/432).

Även lagstiftningens innehåll och form är föråldrade, i synnerhet till den del det har föreskrivits om de arvoden som dispaschören tar ut samt om ändringssökande i dispaschörens utredningar samt andra avgöranden. Därmed ska den gamla lagstiftningen upphävas och det ska vid behov stiftas ny, ersättande lagstiftning. Därför är det ett uteslutet alternativ att hålla i kraft den nuvarande lagstiftningen.

Det andra alternativet innebär att lagen om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärende och förordningen om dispaschörsbefattning ska upphävas som föråldrade och inga nya bestämmelser ersätter dem. Bestämmelserna i sjölagen om utredningen av ärenden som gäller storleken och fördelningen av redarens ansvarsbelopp, utredningen av meningsskiljaktigheter i anknytning till befraktningssavtal om avståndsfrakt samt upprättandet av en utredning om gemensamt eller enskilt haveri avses dock förbli i kraft. I detta alternativ finns dock ett problem, dvs. hur ska meningsskiljaktigheter mellan parterna i fråga om sjöförsäkring avgöras. Det andra alternativet förutsätter sannolikt annan ersättande reglering om det att ersättningsärenden i anknytning till sjöförsäkringsavtal ska avgöras vid en domstol, antingen på basis av en ersättningsutredning som har utfärdats av en annan stat (ett nordiskt land) eller så att meningsskiljaktigheten förs direkt till domstolen. Om ärendet förs direkt till domstolen, förutsätter detta en betydande investering i domstolarnas expertis i sjörätt, eftersom dispaschörens ersättningsutredning i dagens läge har fungerat som rättsavgörande i första instans, på basis av vilket ärendet vid behov har förts till sjörättsdomstolen för avgörande.

I det tredje alternativet, som föreslås av försäkringsbolag, ska dispaschören utöver de gällande bestämmelserna i sjölagen i stället för en ersättningsutredning ge utlåtanden i meningsskiljaktigheter i anslutning till sjöförsäkringsavtal. Utlåtandet ska inte vara en förutsättning för att ärendet kan föras till domstolen. Det tredje alternativet motsvarar därmed rätt långt det andra alternativet, och konsekvenserna av dessa alternativ blir sannolikt rätt lika, eftersom dispaschörens befattningsbeskrivning i framtiden i regel bara omfattar uppgifterna enligt den gällande sjölagen (utredningar om haverier, meningsskiljaktigheter om fraktningsavtal gällande avståndsfrakt samt i vissa situationer frågor gällande storleken och fördelningen av redarens ansvarsbelopp). Givandet av de utlåtanden som ingår i det tredje alternativet ökar inte väsentligt dispaschörens arbetsuppgifter. I synnerhet om utlåtandet ska betalas av den som begär om det, är det knappast sannolikt att vanliga båtägare i framtiden vänder sig till dispaschören när det gäller meningsskiljaktigheter i skadeförsäkringsärenden. I dagens läge består majoriteten av dispaschörens uppgifter av ersättningsutredningar på basis av sjö- och båtförsäkringsavtal, och största delen av dem gäller båtförsäkringar. På motsvarande sätt som det andra alternativet förutsätter också det tredje alternativet betydande satsningar i domstolarnas sjörättsliga kunnande, om meningsskiljaktigheter i anknytning till sjöförsäkring ska föras direkt till domstolar för avgörande, framför allt i de fall i vilka det inte ens har begärts ett expertutlåtande av dispaschören före domstolsbehandlingen.

Alternativet enligt regeringens proposition avviker från det alternativ som försäkringsbolagen presenterat i och med att upprättandet av ersättningsutredningar i enlighet med sjöförsäkring även framöver ska ingå i dispaschörens befattningsbeskrivning, när det gäller meningsskiljaktigheter i fråga om handelsfartygens sjöförsäkringar samt också sådana meningsskiljaktigheter som gäller båtskador i vilka båtens försäkring har tecknats för en näringsidkares båt i kommersiellt bruk. Dessutom ska ersättningsutredningen i det alternativ som ingår i regeringens proposition även ges i sådana meningsskiljaktigheter gällande båtskada i vilka det i försäkringsvillkoren separat har avtalats att det ska begäras en ersättningsutredning av en dispaschör. Utöver dessa egentliga utredningar och de överklagbara avgörandena i anslutning till dem ska det också vara möjligt att av dispaschören begära ett expertutlåtande i meningsskiljaktigheter i anslutning till en privat båtägares båtskador med stöd av en konsumentförsäkring. Utlåtandet avses dock

inte vara ett överklagbart beslut, vilket betyder att dispaschörens ersättningsutredning i meningsskiljaktigheter i anslutning till båtskador inte längre framöver är en förutsättning för att meningsskiljaktigheter ska kunna föras till domstolen. Eftersom största delen av dispaschörens arbetsuppgifter under de senaste tiderna har koncentrerat sig på ersättningsutredningar på basis av båtförsäkringsavtal, är det rätt sannolikt att även alternativet i regeringens proposition på samma sätt som i alternativen två och tre leder till en minskning av de uppdrag som dispaschören får. Alternativet i regeringens proposition är dock en kompromiss mellan de olika parternas åsikter. När ersättningsutredningar enligt sjöförsäkringsavtal och möjligheten att ge utlåtanden i meningsskiljaktigheter som gäller båtförsäkringsavtal alltjämt ska ingå i dispaschörens befattningsbeskrivning, blir det möjligt att i Finland upprätthålla den nationella dispaschörsinstitutionen, till vilken det också i framtiden är möjligt att vända sig i meningsskiljaktigheter som gäller fartyg som har registrerats i Finland. Om bara uppgifter som baserar sig på internationella regler och den gällande sjölagen ingår i dispaschörens befattningsbeskrivning i framtiden, måste man också i meningsskiljaktigheter gällande dessa anlita utredningstjänster som erbjuds av utländska dispaschörer eller om meningsskiljaktigheter ska direkt prövas av domstolen, måste man satsa betydligt på domstolarnas sjörättsliga expertis.

Därför har det ansetts att det bästa av de presenterade alternativen är att den gällande lagstiftningen ska förnyas till sitt innehåll och till sin form på så sätt att den motsvarar grundlagen krav och att dispaschörsinstitutionen förvaras i Finland, dock så att det föreslås ändringar i befattningsbeskrivningen.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

I detta kapitel betraktas befattningsbeskrivningen av de övriga nordiska ländernas dispaschörer och lagstiftningen om den. De gällande sjölagarna i Norden från 1994 har beretts i samarbete mellan Finland, Sverige, Norge och Danmark, och lagarna motsvarar varandra till sin struktur och också långt till sitt innehåll. I alla dessa lagar ingår också bestämmelser om gemensamt haveri och dispaschörens uppgifter i det.

Dispaschörsbefattningen är en traditionell del av det nordiska systemet för sjörätt och sjöförsäkring, som har – såsom konstaterats ovan – långa historiska traditioner, och lagstiftningen om dispaschören har varit mycket enhetlig. I synnerhet dispaschörsinstitutionen i Finland och Sverige och lagstiftningen gällande den är mycket enhetliga, medan dispaschörsinstitutionerna i Norge och Danmark liknar varandra. I Finland och Sverige anses dispaschören vara en myndighet så att förfarandet kan karakteriseras som ett bindande förfarande som kan jämföras med en domstol och i vilket dispaschörens utredningar och avgöranden är överklagbara. I Norge och Danmark ger dispaschören i första hand utlåtanden på basis av försäkringsvillkor. Norge och Danmark är större sjöfartsstater än Finland och Sverige, och därför har dispaschören i dem också fler arbetsuppgifter. Den finska och svenska lagstiftningen, i vilken ersättningsutredningar långt kan jämföras med domstolsavgöranden, överensstämmer också bättre med EU-rätten och i synnerhet Europaparlamentets och rådets direktiv om tjänster på den inre marknaden (2006/123/EG), dvs. det s.k. tjänstedirektivet. Syftet med tjänstedirektivet har varit att minska tillståndspliktiga näringar, och de skyldigheter som ingår i det har även bedömts i relation till dispaschörsuppgifterna i Danmark och Norge. Dispaschören betraktas som en myndighet och inte en näringsidkare.

I de nordiska länderna erbjuder dispaschörsbefattningen en snabb och oberoende kanal för behandlingen av tvister om sjöförsäkring samt ett sakkunnigorgan för behandlingen av utredningar gällande gemensamt haveri och andra meningsskiljaktigheter som hänskjutits till dispaschören. Bestämmelserna finns allmänt i de nordiska ländernas nationella sjölagar.

I *Sverige* finns dispaschörens byrå i Göteborg. Bestämmelserna om dispaschörens verksamhet i Sverige finns i sjölagen 1009/1994 och i förordningen med dispaschörsinstruktion, som utfärdats med stöd av den. Sjölagens 17 kap. innehåller dispaschörens centrala uppgifter och andra bestämmelser. Enligt sjölagen förordnas dispaschören av regeringen. Dispaschören ska vara lagfaren. Dispaschörens befattning kan jämföras med domarens befattning eftersom rättegångsbalkens bestämmelser om jäv även gäller i fråga om dispaschören.

Enligt den svenska sjölagen är det dispaschörens uppgift att avgöra ett tvistemål som gäller sjöförsäkring genom en dispasch. Dispaschörförfarandet är i huvudsak skriftligt och det har formats genom åren. Även i Sverige hör det till dispaschörens nuvarande befattningsbeskrivning att ge utredningar i meningsskiljaktigheter som gäller båtförsäkring.

Enligt den svenska sjölagen ska talan mot dispasch föras genom klander hos tingsrätten för den ort där dispaschen är utgiven. I praktiken betyder detta tingsrätten i Göteborg. Om dispaschen inte klandras, ska den gälla.

En förordning som utfärdats med stöd av sjölagen (förordning 932/1975 med dispaschörsinstruktion) reglerar dispaschörens verksamhet i detalj. I förordningen föreskrivs även om personalen som assisterar dispaschören, förordnandet av dispaschören, dennes kansli, handlingarna och aktiveringen.

Om dispaschörens arvode föreskrivs det att dispaschör har rätt till skäligen ersättning för befattning med dispaschären. Den som är missnöjd med betingat arvode kan påkalla domstols prövning därav i den ordning som gäller för klander av dispasch. I den svenska lagstiftningen finns dock inga bestämmelser om vem som betalar dispaschörsarvodet, vilket beror på att försäkringsbolagen enligt etablerad praxis och försäkringsvillkoren har betalat dispaschörens kostnader och arvode. Dispaschörförfarandet har ansetts vara en tjänst som är avsedd för försäkringsstagaren och den försäkrade. Enligt etablerad rättspraxis (Högsta domstolens beslut 9.2.2006) har ett försäkringsbolag inte heller i efterhand kunnat kräva sina utgifter av motparten när det gäller dispasch, även om försäkringstagaren enligt dispaschen blev ersättningsskyldig.

Antalet dispascher har under de senaste åren varit lägre än tio per år.

Under beredningen har kommunikationsministeriet varit i kontakt med svenska regeringen om huruvida det i Sverige finns några planer på att revidera lagstiftningen gällande dispaschören. Enligt nu tillgängliga uppgifter finns det i Sverige inga officiella planer att revidera lagstiftningen gällande dispaschören.

I *Norge* har dispaschörens (dispasjør) ställning definierats i 17 kap. i sjölagen. I Norge utnämns dispaschören av regeringen efter föredragning av justitieministeriet. Sjölagen gör det möjligt att utnämna flera dispaschören, men för närvarande finns det bara en dispaschör i Norge. I Norge har det också tidigare funnits en separat dispaschörsexamen, men landet har avstått från den. Dispaschörbefattningen i Norge sköts som huvudsyssla. Dispaschören har sitt kontor i Oslo. Enligt sjölagen hör det till dispaschörens befattningsbeskrivning att hjälpa till i olika tvister och talan i anslutning till sjöförsäkring. I Norge är dispaschörens viktigaste verktyg givandet av utlåtanden. Dispaschörens uppgifter i försäkringsärenden har närmare definierats i försäkringsvillkoren. Till den norska dispaschören hör försäkringsärenden gällande fartyg och deras maskineri, ansvarsfrågorna i anslutning till dem, ärenden som har att göra med ersättningsarnas storlek och deras fördelning, meningsskiljaktigheter om ersättandet av uthyrningar av fartyg och deras medling samt utlåtanden av olika slag i anknytning till sjöförsäkringar. Dispaschörens befattningsbeskrivning i Norge (på samma sätt som i Danmark) avviker därför i någon mån från befattningsbeskrivningen i Finland och Sverige, eftersom givandet av utlåtanden är

det centrala verktyget i Norge och Danmark. Innehållet av dispaschörens utlåtanen med stöd av sjöförsäkring i skadeståndsärenden på förslag av parterna motsvarar dock till sitt innehåll mycket långt lagstadgad ersättningspraxis i Finland och Sverige. Eftersom sjöfarten i Norge är mer omfattande än sjöfartssektorn i Sverige och Finland, är också antalet utredningar och utlåtanen som dispaschören upprättar större. Antalet utredningar och utlåtanen varierar från år till år men i genomsnitt finns det flera tiotals per år.

Dispaschören erbjuder tjänster i ovannämnda ärenden på basis av så kallade samnordiska sjöförsäkringsvillkor (Nordic Marine Insurance Plan, senaste versionen från 2016), som å sin sida baserar sig på tidigare norska sjöförsäkringsvillkor från 1986. I dessa samnordiska sjöförsäkringsvillkor ställs gemensamma och enhetliga regler för ersättningskrav och deras behandling. För vare nordiskt land finns dessutom separata regler för nationellt förfarande, om ersättningskravet har överklagats. Enligt de samnordiska sjöförsäkringsvillkoren är försäkringsgivaren ansvarig för dispaschörens kostnader och arvoden oberoende av om försäkringstagaren är ett företag eller en konsument.

Även i *Danmark* baserar sig dispaschörens (dispachør) uppgifter på 17 kap. i sjölagen. I Danmark förutsätts det av dispaschören ett verksamhetstillstånd, som beviljas av den lokala näringsmyndigheten. Av dispaschören förutsätts en juridisk slutexamen och minst tre års praktiska erfarenhet i sjöförsäkringsärenden. I Danmark kan det finnas flera dispaschörer med verksamhetstillstånd samtidigt, och för närvarande är antalet tre.

Till dispaschörens uppgifter hör utredningar om gemensamt haveri samt givandet av utlåtanen i meningsskiljaktigheter som gäller ersättning enligt sjöförsäkringsavtal. Dispaschörens befattningsbeskrivning i Danmark ligger alltså mycket nära dispaschörsbefattningen i Norge. På sjöförsäkringsavtal tillämpas samnordiska, danska och engelska sjöförsäkringsvillkor. De danska sjöförsäkringsvillkoren baserar sig på standardvillkoren i det så kallade sjöförsäkringsavtalet (Dansk Søforsikrings-Konvention, 2.4.1934), som danska sjöförsäkrare, rederier och näringslivsorganisationer har godkänt. Med standardvillkoren i avtalet regleras även i större detalj dispaschörens verksamhet i utredningar i anknytning till ersättningstvister. I enlighet med de samnordiska försäkringsvillkoren täcks dispaschörens utgifter från försäkringen.

Eftersom det i Danmark finns flera dispaschörer samtidigt och de har ingen årlig rapporteringskyldighet, kan man inte från Danmark få officiell statistik om det hurudana fall och hur många ärenden dispaschörerna behandlar årligen.

Om andra länder än de nordiska länderna kan man konstatera att i *Tyskland* auktoriserar de lokala handelskamrarna dispaschörerna och i *Storbritannien* arbetar dispaschörerna kommersiellt som självständiga företagare. Dispaschörerna har också en internationell samarbetsorganisation (Association Mondiale de Dispatcheurs), inom ramen för vilken dispaschörerna framför allt i de nordiska länderna, Beneluxländerna, Storbritannien, USA och Tyskland bland annat samarbetar och utbyter information.

6 Remissvar

Intressentgrupper har konsulterats två gånger under förnyelsen av dispaschörens befattningsbeskrivning. Deras åsikter begärdes skriftligen sommaren 2015, och när regeringens proposition bereddes, konsulterades intressentgrupper inom sjöfarten och försäkringsbranschen genom sjöfartsdelegationens lagstiftningssektion, som fungerar under ledning av kommunikationsministeriet. Utöver lagstiftningssektionens möte träffade ministeriet under beredningen justitieministeriet, Rederierna i Finland rf, Försäkrings- och finansrådgivningen FINE, organisationer i båtbranschen (Finnboat rf och Segling och Båtsport i Finland rf) samt experter i båtbranschen

RP 264/2020 rd

på Transport- och kommunikationsverket. Dessutom har ministeriet fått skriftliga kommentarer av Konsumenttvistenämnden. Under beredningen strävade man efter att ta hänsyn till såväl kommentarerna från 2015 som de kommentarer som erhöles på lagstiftnings-sektionens möten 4.12.2019 och 14.10.2020 samt på de bilaterala sammanträdena.

Regeringens proposition var ute på remiss 26.3–23.4.2020, och det erhöles sammanlagt 16 yttranden. Många av dem var korta och de antingen stödde regeringens proposition eller konstaterade att parten i fråga hade ingenting att anmärka.

En sammanfattning av yttrandena finns i sin helhet hos kommunikationsministeriet (kirjaamo@lvm.fi). I detta sammanhang tar vi upp bara justitieministeriets och försäkringsbranschens yttranden, eftersom de har lett till mest ändringsbehov i regeringens proposition efter remissbehandlingen under vidareberedningen.

I sitt yttrande gav justitieministeriet sitt stöd till förvarandet av dispaschörsinstitutionen och till lagstiftningsreformen. I sitt yttrande förutsatte justitieministeriet dock att man i vidareberedningen av regeringens proposition i synnerhet ska ta hänsyn till följande synpunkter: 1) dispaschörens uppgifter som så kallat legalt skiljeförfarande, i vilket fall dispaschörens avgörande är ett domslut i första instans, 2) det ska föreskrivas om de arvoden som dispaschören tar ut för sina utredningar mer detaljerat enligt 81 § i grundlagen och lagen om grunderna för avgifter till staten och 3) i lagen ska klarläggas hur ett uppdrag som lämnats till dispaschören påverkar ärendets preskription (lagen om försäkringsavtal/lagen om preskription av skulder). Man har försökt ta hänsyn till justitieministeriets synpunkter i vidareberedningen av regeringens proposition, och det har funnits bilaterala konsultationer med justitieministeriet även efter remissbehandlingen i synnerhet om det legala skiljeförfarandet och det som det förutsätter.

De mest kritiska yttrandena kom från Finans Finland, som representerar försäkringsgivare, och försäkringsbolaget Alandia. Även försäkringsbolaget If meddelade att det förenade sig i Finans Finlands gemensamma yttrande. Representanter för försäkringsbranschen kritiserade bland annat följande saker i sina yttranden: 1) en ersättningsutredning som upprättas med stöd av sjöförsäkring borde inte vara en förutsättning för att en meningsskiljaktighet om ett försäkringsavtal kan föras till domstol, 2) ersättningsutredningar som gäller båtförsäkring borde inte alls höra till dispaschören utan det finns andra kanaler för avgörande av meningsskiljaktigheter om dem, 3) den som har begärt om dispaschörens utredning borde betala ersättningen, inte försäkringsgivaren, och det ska finnas noggranna priser för ersättningen på basis av arbetsmängden (inte alltså en skälig ersättning). Allt som allt ansåg representanter för försäkrings- och finansbranschen att dispaschörens uppgifter borde vara bara uppgifter i den gällande sjölagen som baserar sig på internationella avtal om utredning av gemensamt och enskilt haveri, utredningen av storleken och fördelningen av redarens ansvarsbelopp samt om utredningen av meningsskiljaktigheter om fraktningsavtal gällande avståndsfrakt. Man har försökt ta hänsyn till försäkringsgivarnas yttranden på så sätt att det i regeringens proposition inte ingår lagstiftningskrav om att dispaschörsbefattningen ska omfatta upprättandet av ersättningsutredningar enligt båtförsäkring, ifall båten inte har använts i närings syfte. Även när det gäller ersättningspraxis har man försökt ta hänsyn till försäkringsgivarnas åsikter. Till andra delar har remissinstansernas åsikter iakttagits genom att bland annat introducera som alternativ till ersättningsutredning med stöd av ett sjöförsäkringsavtal dispaschörens utlåtande, om försäkringsgivaren eller -tagaren så föreslår. Dessutom försöker man framöver satsa på sådana saker som lyftes fram av remissinstanserna framför allt när det gäller distributionen av informationen om dispaschören till exempel genom att utveckla dispaschörens webbsidor. I fortsättningen vill man också hitta möjligheter till närmare samarbete mellan de nordiska dispaschörerna till exempel så att en ny dispaschör som utnämns har möjlighet att bekanta sig med dispaschörens verksamhet i ett annat nordiskt

land med hjälp av utbytesutbildning och praktik av ett slag. Alternativt stöds dispaschörens utbildning på annat sätt.

7 Specialmotivering

I regeringens proposition föreslås det att till avdelning V i sjölagen, som gäller sjöolyckor, ska fogas ett nytt 16 a kap. om dispaschörens uppgifter, beslutsfattande och ersättningar. Därtill ska vissa hänvisningsbestämmelser i sjölagen till lagen om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärenden upphävas, eftersom det föreslås att denna lag såsom även förordningen om dispaschörsbefattning ska upphävas. Det föreslås vidare att bestämmelserna om ändringsökande i sjölagen ska ändras till den del de gäller ändringsökande i dispaschörens utredningar och avgöranden.

9 kap. Allmänna stadganden om ansvarsbegränsning.

9 §. Åberopande av rätten till ansvarsbegränsning utan upprättande av begränsningsfond. I paragrafens 4 mom. föreskrivs om det att parterna kan hänskjuta frågan om ansvarsbeloppets storlek och fördelning till avgörande av dispaschör, om en begränsningsfond inte har upprättats. I momentet ska göras en teknisk ändring på så sätt att det i momentet hänvisas till 17 kap. 7 § i sjölagen, i vilken det föreskrivs om dispasch, och bestämmelserna i paragrafen i fråga ska iakttas vid avgörandet av en fråga som gäller ansvarsbeloppets storlek och fördelning, om ingen begränsningsfond har upprättats.

16 a kap. Dispaschörens uppgifter, beslutsfattande och ersättningar.

1 §. Utnämmande av dispaschör. Paragrafen ska innehålla bestämmelser om utnämmandet av dispaschören och dennes behörighetskrav. Paragrafens innehåll motsvarar delvis 2 och 3 § i den gällande förordningen om dispaschörsbefattning, men bestämmelsens innehåll ska revideras. Förordningens 2 § innehåller bestämmelser om utnämmandet av dispaschören och en dispaschörsassistent och 3 § om dispaschörens och dispaschörsassistentens kompetenskrav.

Paragrafens 1 mom. innehåller en bestämmelse med definitionskaraktär om dispaschören. Enligt momentet är dispaschörsbefattningen avsedd för upprättande av ersättningsutredningar som baserar sig på sjöförsäkring och för andra uppgifter som nämns i 3 §. Dispaschören ska vara självständig och oberoende av näringsidkare inom sjöfarten och försäkringsbranschen.

Enligt 1 mom. ska dispaschören utnämnas av statsrådet. Enligt gällande bestämmelser har dispaschören utnämnts av kommunikationsministeriet. Dispaschörens ersättningsutredningsförfarande betraktas som ett legalt skiljeförfarande, enligt vilket meningsskiljaktigheter i avslutning till sjöförsäkring inte kan föras till domstolen för avgörande innan dispaschören har gett sin ersättningsutredning. Detta betyder att dispaschörens utredningar kan jämföras med uppgifterna av en domare vid tingsrätten och dispaschörens skiljeförfarande kan jämföras med en rättegång vid tingsrätten, vid vilket det meddelas avgöranden som kan jämföras med domstolens avgöranden. Enligt 102 § i grundlagen utnämner republikens president de ordinarie domarna enligt ett i lag bestämt förfarande och bestämmelser om utnämning av övriga domare utfärdas genom lag. Därmed föreslås det att det ska föreskrivas i sjölagen att statsrådet i fortsättningen utnämner dispaschören.

Enligt 2 mom. är behörighetsvillkoren för en dispaschör annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, intyg om behörighet som dispaschör, bra förtroelighet i försäkrings- och skadeståndsrätt och de uppgifter som ingår i tjänsten samt goda språkkunskaper. Såsom det har konstaterats ovan kan dispaschörsbefattningen jämföras

med en domares uppgifter, och därför är det befogat att hålla fast vid kravet på en högre examen i juridik. Intyget över dispaschörens behörighet beviljas antingen av en in-hemsk eller utländsk dispaschör, när sökanden har visat att han eller hon innehar de kunskaper som ansluter sig till skötseln av befattningen samt beredskap att ta hand om uppgifterna. Med tanke på skötseln av dispaschörens uppgifter är goda kunskaper i försäkrings- och skadeståndsrätt särskilt viktiga. Av dispaschören förutsätts också goda språkkunskaper så att han eller hon kan ge ersättningsutredningar på finska och svenska. Dispaschörens internationella samarbete förutsätter också goda kunskaper i engelska. Också dokumentmaterialet till de uppgifter som lämnas till dispaschören kan utöver de inhemska språken vara på engelska eller på andra främmande språk.

Enligt paragrafens 3 mom. kan som dispaschör inte utses en person som är i konkurs eller vars handlingsbehörighet har begränsats. Motsvarande förutsätts bland annat i 3 § 5 punkten i lagen om advokater (496/1958).

I 4 mom. föreskrivs att dispaschören ska vara opartisk och oberoende. Dispaschören arbetar under tjänsteansvar, vilket betyder att på dispaschören tillämpas straffrättsligt tjänsteansvar och skadeståndsansvar enligt bestämmelserna i skadeståndslagen (412/1974).

2 §. Dispaschörens ställföreträdare. I paragrafen föreskrivs att dispaschören ska ha en ställföreträdare som behandlar och avgör ärenden om dispaschören är jävig. På dispaschörens ställföreträdare tillämpas vad som föreskrivs om dispaschören. Således ska dispaschörens ställföreträdare utnämnas samtidigt som statsrådet utnämner den egentliga dispaschören. Dispaschörens ställföreträdare är i reserv och tar inte an uppgifter som lämnas till dispaschören annars än i en sådan situation att den egentliga dispaschören har konstaterats vara jävig för uppgiften.

3 §. Dispaschörens uppgifter. Om dispaschörens uppgifter föreskrivs för närvarande i 1 § i lagen om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärende, i vilken det konstateras att dispaschören ska utreda ett ersättningsärende som grundar sig på avtal om sjö-försäkring innan ärendet kan upptas till prövning av domstol. Dessutom ingår det i 17 kap. i sjölagen bestämmelser om gemensamt och enskilt haveri. I sjölagen ingår också den i 9 kap. 9 § föreskrivna uppgiften att på en parts begäran utreda frågor som gäller storleken och fördelningen av redarens ansvarsbelopp samt oklarheter som har att göra med ett befraktningsavtal om avståndsfrakt som avses i 14 kap. 21 §. Vidare föreskrivs det i 4 § i förordningen om dispaschörsbefattning att dispaschören är skyldig att fullgöra alla de åligganden som enligt lag tillhör hans befattning och varom han vederbörligen anmodas.

Nu föreslås det att dispaschörens uppgifter ska samlas i en paragraf och till behövliga delar ska det hänvisas till bestämmelserna i andra kapitel i sjölagen, i vilka bestämmelserna om uppgifter i anslutning till upprättandet av en utredning om storleken och fördelningen av redarens ansvarsbelopp, avgörandet av oklarheter som har att göra med ett befraktningsavtal om avståndsfrakt samt upprättandet av en utredning om gemensamt och enskilt haveri i huvudsak ska finnas kvar som oförändrade.

I paragrafens 1 mom. ska listas de utredningar som hör till dispaschörens uppgifter, om inte annat har avtalats. Denna formulering gör det möjligt, på samma sätt som i den ikraftvarande regleringen, för parterna att avtala om utredningen och avgörandet av saker även på annat sätt, till exempel av dispaschören i ett annat nordiskt land eller annan skiljeman som parterna har kommit överens om. Man måste också komma ihåg att risken i handelsfartygens försäkringsavtal i allt högre grad har fördelats mellan flera försäkringsgivare och dessa finns i flera olika länder. Följaktligen tillämpas på ett sjöförsäkringsavtal ofta lagstiftningen i det land som är huvudförsäkraren. Även om Finland inte var flaggstaten för ett handelsfartyg, kan en menings-skiljaktighet som ansluter sig till ett sjöförsäkringsavtal lämnas till dispaschören för utredning i

Finland och en meningsskiljaktighet som ansluter sig till sjöförsäkringen av ett handelsfartyg under Finlands flagga till dispaschören eller en domstol i ett annat land. Till detta kopplas även Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr. 1215/2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (den s.k. Bryssel förordningen) samt den internationella Luganokonvention (Lugano II-konventionen från 2007). Med stöd av EU-förordningen och Luganokonventionen kan försäkringstagaren också inleda ett ärende mot försäkringsgivaren vid en domstol i landet där hans eller hennes hemort finns även om fartyget hade försäkrats i ett annat land.

Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkten ska dispaschören på uppdrag av försäkringstagaren, den försäkrade eller försäkringsgivaren upprätta en ersättningsutredning som baserar sig på båt-försäkring. För närvarande har det ingått i dispaschörens befattningsbeskrivning att på begäran upprätta en ersättningsutredning även i meningsskiljaktigheter som baserar sig på båtförsäkring, även om det inte finns separata bestämmelser om detta i den gällande regleringen.

Enligt paragrafens 1 mom. 2 punkten ska dispaschören på ansökan av försäkringstagaren, den försäkrade eller försäkringsgivaren upprätta en ersättningsutredning som baserar sig på båtförsäkring, om försäkringen har tar tecknats för en båt som är i en näringsidkares kommersiella användning. Detta betyder att tvister om konsumentbåtförsäkringar i regel blir utanför dispaschörens ersättningsutredning, men båtförsäkringar som tecknats av en fysisk person eller en juridisk person som använder sin båt i näringssyfte omfattas av ersättningsutredningen. Därmed omfattas också tvister gällande försäkringar av båtar som ägs av näringsidkare som utövar båtuthyrning som huvudsyssla av ersättningsutredningen, när någon annan än näringsidkaren själv har använt båten. Huvudsyssla omfattar här till exempel turist-, utflykts- och andra rekreationstjänster i vilka uthyrningen av båtar i väsentlig grad ingår. Även om båtägaren hade registrerat sig som näringsidkare med firma, men ägandet av båten inte på något sätt ansluter sig till näringsidkarens verksamhet, omfattas meningsskiljaktigheter i anslutning till en dylik båts försäkringar naturligtvis inte av ersättningsutredningen. Om man tillfälligt eller också på ett mer omfattande sätt hyr ut sin egen båt till andra användare, betyder detta inte att verksamheten ska anses vara näringsverksamhet i huvudsyssla och att dispaschörens ersättningsutredning förutsetts i ett ärende som gäller båten i fråga och ersättandet av båtskador.

Enligt paragrafens 1 mom. 3 punkten ska dispaschören på parternas begäran utreda frågor gällande storleken och fördelningen av redarens ansvarsbelopp som avses i 9 kap. 9 § 3 mom. i sjölagen och ge avgöranden om dem. Man kan lämna frågor som gäller ansvarsbeloppets storlek och fördelning till dispaschören för avgörande om det inte har upprättats en sådan begränsningsfond om ansvarsfördelningen som avses i 9 kap. 7 § i sjölagen. Dispaschörens uppgift ska alltså inte heller till den här delen ändras från den gällande regleringen.

Enligt paragrafens 1 mom. 4 punkten ska dispaschören på avtalsparternas begäran utreda en tvist som gäller avståndsfrakt enligt ett fraktningsavtal som avses i 14 kap. 21 § i sjölagen och utfärda ett avgörande om den. Resebortfraktaren har enligt ifrågavarande bestämmelse i sjölagen rätt till avståndsfrakt, om en del av resan har utförts när befraktningsavtalet hävs eller faller bort eller när godset av någon annan anledning lossas i en annan hamn än den avtalade lossningshamnen. Enligt bestämmelsen i fråga kan dispaschören utreda och avgöra en tvist som gäller avståndsfrakt. Bestämmelserna om gemensamt haveri tillämpas på avgörandet av meningsskiljaktigheten i tillämpliga delar.

Enligt paragrafens 1 mom. 5 punkten ska dispaschören göra den i 17 kap. i sjölagen avsedda utredningen och fördelningen av gemensamt haveri. Såsom det har konstaterats ovan definieras

det i en utredning om ett gemensamt haveri hur fartyget, lastägare och andra parter vars egen-
dom eller intressen utsätts för ett gemensamt tillbud deltar i täckandet av uppoffringar och kost-
nader som föranleds av det.

Enligt paragrafens 1 mom. 6 punkten ska dispaschören upprätta en utredning av ett enskilt haveri
enligt 17 kap. 6 § i sjölagen i situationer där det behövs utredning av en skada mellan flera parter
som varit delaktiga i ett haveri men där förutsättningarna för ett gemensamt haveri inte uppfylls.

Dispaschörens uppgifter och skyldigheter i utredningar enligt 1 mom. 3, 4, 5 och 6 punkten ska
inte ändras i jämförelse med den gällande lagstiftningen. Dispaschörens utredningar gäller i
regel bara ersättningsansvaren mellan försäkringstagaren och försäkringsgivaren, inte de-ras er-
sättningsskyldigheter gentemot tredje parter, och det föreslås inte att lagstiftningen till den här
delen ska ändras.

Om försäkringstagaren, den försäkrade och försäkringsgivaren har i försäkringsvillkoren avta-
lat att det vid meningsskiljaktigheter i anknytning till båtförsäkring kan begäras om en ersätt-
ningsutredning av dispaschören, ska dispaschören även i detta fall enligt paragrafens 2 mom. ge
en ersättningsutredning. Huvudregeln är dock att meningsskiljaktigheter som ansluter sig till en
vanlig konsuments båtförsäkring i fortsättningen inte förutsätter dispaschörens ersättningsut-
redning för att ärendet ska kunna föras till domstolen för avgörande.

Enligt paragrafens 3 mom. kan försäkringstagaren, den försäkrade eller försäkringsgivaren i
andra ärenden som ansluter sig till båtförsäkring be av dispaschören ett utlåtande som avses i 7
§, och i meningsskiljaktigheter som ansluter sig till dessa är ersättningsutredningen ingen för-
utsättning för att ärendet ska kunna prövas av domstolen. Dispaschörens kunnande bör utnyttjas
i synnerhet i sådana båtskador som har skett på havsområdet. I meningsskiljaktigheter som gäl-
ler båtskador som har skett i insjötrafiken kan parterna även framöver anlita Konsumenttvist-
enämnden eller Försäkrings- och finansrådgivningen FINE, även om inget hindrar dem att be
ett utlåtande av dispaschören även i dessa ärenden.

Allt som allt kan därmed konstateras att dispaschörens uppgifter i huvudsak förblir oförändrade
med undantag av det att dispaschörens uppgifter på ovan beskriva sätt enligt förslaget ska be-
gränsas i meningsskiljaktigheter som ansluter sig till båtförsäkring.

4 §. Förfarande med ersättningsutredning. Enligt paragrafens 1 mom. upprättar dispaschören
den i 3 § 1 mom. 1 punkten avsedda ersättningsutredningen som baserar sig på sjöförsäkring
samt i särskilda fall som avses i 3 § 2 mom. 2 punkten och i 2 mom. även ersättningsutredningar
som baserar sig på båtförsäkring med iakttagande av detta kapitel. En ersättningsutredning in-
leds med en ansökan enligt 5 § och dispaschören ska ge ersättningsutredningen enligt bestäm-
melseerna i 6 §.

Enligt paragrafens 2 mom. upprättar dispaschören ersättningsutredningen med iakttagande av
vad som föreskrivs i lagen om skiljeförfarande (967/1992) om förfarandet vid skiljeförfarande.
Ersättningsutredningsförfarandet betraktas som ett så kallat legalt skiljeförfarande, enligt vilket
dispaschörens utredning är jämförbar med en bindande rättegång i första instans innan ärendet
förs till sjörättsdomstolen för prövning. Detta innebär att dispaschörens utredningar är obliga-
toriska för sakägarna, och de avgöranden som dispaschören ger i samband med dessa utred-
ningar är verkställbara ifall de inte överklagas hos sjörättsdomstolen. Avvikande från ett vanligt
skiljeförfarande är sakägarna i ett legalt skiljeförfarande med stöd av lagen skyldiga att först
avgöra sin tvist i ett skiljeförfarande innan ärendet förs till domstol för avgörande.

5 §. Ansökan om ersättningsutredning. I paragrafen ska föreskrivas om de uppgifter som ett uppdrag om ersättningsutredning till dispaschören ska innehålla. Om ansökan om ersättningsutredning föreskrivs för närvarande i 2 § i lagen om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärende, och enligt 1 mom. i nämnda paragraf ska uppdraget till dispaschören lämnas skriftligen och i detta sammanhang ska de handlingar som behövs för utredningen av ersättningsärendet även lämnas. Handlingarna specificeras dock inte i någon större detalj.

För att specificera bestämmelserna föreslås det nu på vilket sätt ett ersättningsutredningsärende ska inledas och vilka handlingar som vanligen bifogas till ansökan. Ur ansökan ska för det första framgå sökandens kontaktuppgifter. För det andra ska det ur ansökan även framgå kontaktuppgifterna till andra sakägare, vilket betyder den försäkrades kontaktuppgifter, om någon annan försäkrad person än försäkringstagaren är en part, samt försäkringsgivarens kontaktuppgifter. För det tredje ska det till ansökan fogas handlingar om försäkringsavtalet, dvs. försäkringsbrevet och andra försäkringsvillkor.

För det tredje ska sökandens eventuella krav i ärendet framgå av ansökan. I en ansökan som gäller ersättningsutredning behöver man dock inte alltid specificera vad som borde ersättas på basis av försäkringen, eftersom det också till den här delen är fråga om tillämpandet av försäkringsvillkoren, och här begärs det om dispaschörens avgörande. Dispaschören kan å andra sidan ibland ge sitt avgörande enbart om huruvida skadan ska ersättas eller inte, varefter försäkringsbolaget räknar den egentliga ersättningen.

För det femte ska till ansökan om ersättningsutredning fogas de redogörelser som gjorts på basis av ansökan, fakturor och annat material som sökanden av ersättningsutredning i sin ansökan vill hänvisa till. Ersättningsutredningen upprättas snabbare om tillräckliga handlingar tillställs redan i början av förfarandet. Om ansökan undertecknas av annat ombud än en advokat, behövs sökandens fullmakt. Med stöd av lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) kan uppdraget lämnas till dispaschören elektroniskt. Därmed kan såväl uppdraget gällande upprättandet av en ersättningsutredning som uppdraget gällande givandet av ett utlåtande och handlingarna i anslutning till dem skickas till dispaschören till exempel med e-post. Omfattande material gällande en ersättningsutredning, till exempel bildmaterial, inspelningar eller en teknisk redogörelse, kan dock i praktiken förut-sätta användningen av vanlig post.

Lämmandet av ansökan enligt paragrafens 2 mom. avbryter preskriptionen av den skuld som avses i ansökan i enlighet med 11 § i lagen om preskription av skulder (728/2003). Bestämmelsen har ansetts vara nödvändig för att om någon av de parter som är föremålet för utredningen upptäcker ett problem eller en meningsskiljaktighet i det ärende som är föremålet för utredningen i ett sent skede, preskriberas ärendet inte innan samförstånd har uppnåtts i ärendet, antingen av dispaschören eller genom annat skiljeförfarande, eller innan domstolen har meddelat ett lagakraftvunnet avgörande i ärendet.

6 §. Ersättningsutredning. I paragrafen ska föreskrivas om de föreskrivna tiderna för upprättandet av en ersättningsutredning och om ersättningsutredningens innehåll samt om det hur det söks ändring i en ersättningsutredning.

I paragrafens 1 mom. ska föreskrivas att dispaschören ska utarbeta en ersättningsutredning inom 60 dagar från det att dispaschören har fått alla de uppgifter som anses vara nödvändiga av sakägarna. Dispaschören kan förlänga den föreskrivna tiden i vittomfattande och svåra ärenden. Dispaschören ska meddela de parter i försäkringsavtalet som är föremålet för utredningen om den förlängda tiden.

Upprättandet av ersättningsutredningen framskridet i ett skriftligt förfarande, men dispaschören kan också höra parterna. Dispaschören ska också kunna förrätta synen om försäkringstagaren, den försäkrade eller försäkringsgivaren så begär. Parterna ska ha rätt att delta i synen, om de så vill, samt uttala sig om annan utredning som dispaschören skaffat. Detta ska fort-sätta så länge som dispaschören anser att parterna i fråga har fått tillräckligt tillfälle att pre-sentera sin syn och de utredningar som de anser vara nödvändiga för att stödja den. Efter att ha fått alla nödvändiga dokument och annat material och redogörelser i samband med be-handlingen av ärendet ska dispaschören fatta ett beslut om ärendet och ge en ersättningsutredning om det, som är ett överklagbart avgörande.

I paragrafens 2 mom. ska föreskrivas om ersättningsutredningens innehåll. Ersättningsutredningen ska innehålla som allmänna uppgifter dagen för givandet av ersättningsutredningen och sakägarnas namn. Utöver dessa allmänna uppgifter ska ersättningsutredningen redogöra för sakägarnas krav och svar med motiveringar, innehålla en förteckning över de presenterade be-visen, motiveringarna samt de bestämmelser och rättsnormer som tillämpats. Den centrala delen av ersättningsutredningen är ersättningsbeslutet, som innehåller beslutet om ersättandet av de utgifter som parterna krävt samt om det hur dispaschörens utgifter och arvode ersätts.

I paragrafens 3 mom. ska föreskrivas att dispaschören undertecknar ersättningsutredningen och sänder den till sakägarna. I ersättningsutredningen ska även ingå anvisningar för sökande av ändring, enligt vilka det är möjligt att söka ändring i ersättningsutredningen och avgörandet enligt den genom besvär. Dispaschörens ersättningsutredning är ett bindande och överklagbart avgörande i vilket det kan ansökas om ändring genom besvär till sörättsdomstolen enligt lagpropositionens 21 kap. 8 §.

7 §. Dispaschörens utlåtande. I paragrafen ska föreskrivas om dispaschörens utlåtande. I fortsättningen ska det vara möjligt att be av dispaschören ett utlåtande i båtskadeärenden som avsluter sig till privata konsumentförsäkringar, när dispaschörens ersättningsutlåtande inte längre i fortsättningen i meningsskiljaktigheter gällande försäkringsavtal i anknytning till båtskador är förutsättningen för förandet av saken till domstolen. Dispaschören ska ge sitt utlåtande i båtskadeärenden i egenskap av expert. Dispaschörens utlåtande ska alltså vara ett alternativ till att man i meningsskiljaktigheter som gäller båtförsäkring vänder sig till antingen Konsumenttvistenämnden eller till Försäkrings- och finansrådgivningen FINE. Utlåtandet är på lagstiftningsnivån en ny uppgift inom dispaschörsbefattningen, när ersättningsutredningen inte längre i meningsskiljaktigheter som gäller båtförsäkring är en förutsättning för förandet av tvisten till domstolen för avgörande. Avvikande från ersättningsutredningar och avgöranden enligt dem, som dispaschören ger enligt 3 § 1 mom. 2 punkten och 2 mom. i särskilda fall som ansluter sig till båtförsäkring ska dispaschörens utlåtande inte vara ett överklagbart avgörande.

I paragrafens 1 mom. ska föreskrivas om de uppgifter och bilagor som ingår i begäran om utlåtande. I begäran om utlåtande ska ingå försäkringstagarens eller en annan försäkrad persons och försäkringsgivarens kontaktuppgifter, handlingarna om försäkringsavtalet, redogörelse av de frågor som är föremålet för begäran om utlåtande samt en fullmakt, om begäran har undertecknats av annat ombud än en advokat.

I paragrafens 2 mom. ska föreskrivas att dispaschören ger sitt utlåtande i ärendet efter att ha hört parterna till försäkringsavtalet. Utlåtandet ska ges inom 30 dagar från det att dispaschören har fått alla redogörelser och de ytterligare uppgifter som behövs för att ge ett utlåtande. I svåra ärenden ska dispaschören vid behov kunna förlänga den föreskrivna tiden för givandet av utlåtandet, och den som begärt att få ett utlåtande ska informeras om detta.

I paragrafens 3 mom. ska föreskrivas om utlåtandets innehåll. I utlåtandet ska ingå en beskrivning av fallet som är föremålet för begäran om utlåtande och ett ställningstagande med motiveringar. Utlåtandet sänds skriftligen till parterna. Såsom det har konstaterats ovan, är utlåtandet inte bindande eller överklagbart.

8 §. *Förfarande i andra ärenden.* Paragrafens 1 mom. innehåller en hänvisningsbestämmelse till 17 kap. 7 § i sjölagen, i vilken det föreskrivs om dispaschörens andra utredningar. Dessa är ett ärenden som gäller storleken och fördelningen av redarens ansvarsbelopp, ett ärende som gäller ett fraktningsavtal om avståndsfrakt samt utredningar av gemensamt och enskilt haveri. I paragrafens 2 mom. ska föreskrivas att ärenden som gäller storleken och fördelningen av redarens ansvarsbelopp och ärenden som gäller ett fraktningsavtal om avståndsfrakt ska avgöras inom tre månader från det att dispaschören har fått alla de uppgifter som anses vara nödvändiga av sakägarna. Dispaschören kan förlänga den föreskrivna tiden i vit-tomfattande och svåra ärenden, och sakägarna ska informeras om detta. Om utredningen av gemensamt och enskilt haveri och de föreskrivna tiderna i anknytning till dem föreskrivs i 17 kap. i sjölagen.

9 §. *Ersättning till dispaschören.* I paragrafen ska föreskrivas om ersättningar som dispaschören tar ut för sina utredningar och om det vilken part som betalar ersättningen för dessa utredningar till dispaschören.

Enligt paragrafens 1 mom. ska dispaschören fastställa beloppet på den ersättning som betalas för dennes arbete och utgifter i de ärenden som dispaschören behandlat. Ersättningen ska med hänsyn till ärendets omfattning och svårighetsgrad vara rimlig. Detta betyder att kostnaderna för dispaschörens utredningar och utlåtanden ska ersättas till fullt belopp så att dispaschören får en rimlig ersättning för det utförda arbetet. Ersättningen ska tas ut enligt antalet arbetstimmar som upprättandet av utredningen eller utlåtandet har tagit, och i den kan man ta hänsyn till utredningen omfattning och svårighetsgrad. Vid fastställandet av rimlig ersättning ska dispaschören använda som utgångspunkt timlönen enligt sin huvudsyssla.

Enligt paragrafens 2 mom. är försäkringsgivaren skyldig att betala dispaschörens ersättning för upprättande av ersättningsutredningar som avses i 3 § 1 mom. 1 och 2 punkten samt 2 mom., ifall ärendet gäller en kaskoförsäkring. När det gäller expertutlåtanden i anslutning till båtförsäkring betalas ersättningen till dispaschören alltid av den som begärt om utlåtandet. Ersättningen för det i 3 § 1 mom. 5 punkten avsedda verkställandet av utredningen och fördelningen av gemensamt haveri betalas av sakägarna till det gemensamma haveriet solidariskt.

I andra ärenden enligt paragrafens 3 mom. ska dispaschören avgöra från fall till fall hur ersättningsskyldigheten fördelas mellan sakägarna med beaktande av 21 kap. i rättegångsbalken.

Paragrafens 4 mom. ska innehålla en hänvisningsbestämmelse till 21 kap. 8 § i sjölagen, i vilken det föreskrivs om hur ändring i dispaschörens avgörande söks genom besvär.

10 §. *Offentlighet i ärenden som behandlats av dispaschören.* Paragrafen ska innehålla en hänvisningsbestämmelse till lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007), vars bestämmelser ska iakttas i tillämpliga delar på offentligheten av dispaschörens utredningar och avgöranden enligt dem.

17 kap.: Haveri

2 §. *Dispasch och dispaschör.* Eftersom det i lagpropositionen föreslås att lagen om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärenden ska upphävas när bestämmelserna blir en del av sjölagen, föreslås det även att 17 kap. 2 § 2 och 3 mom. i sjölagen gällande haveri ska

upphävas. Paragrafens 2 mom. innehåller en hänvisning till den lag som ska upphävas och i 3 mom. föreskrivs att om dispaschören gäller vad som särskilt stadgas om dispaschör. I lagförslaget föreslås det att bestämmelserna om dispaschören ska samlas i sjö-lagen, och därför ska det framöver inte finnas någon reglering om dispaschören i andra lagar och förordningar. I paragrafen ska alltså bara bli kvar av den gällande paragrafen dess 1 mom., enligt vilket utredning och fördelning av gemensamt haveri ska, om något annat inte avtalas, göras genom dispasch i det land och på den ort redaren bestämmer. Dispasch upp-görs i Finland av en dispaschör.

7 §. Upprättande av dispasch. Paragrafen innehåller bestämmelser om verkställandet av dispaschörens utredning av ett haveri. Enligt paragrafens gällande 2 mom. ska dispaschören sedan den i kungörelsen förelagda tiden har löpt ut utan dröjsmål och senast två månader därefter på en dag som ges till känna genom anslag på tingsrättens anslagstavla och kungörelse i officiella tidningen, utge dispaschen i två exemplar. Den föreskrivna tiden ska ändras till tre månader. Samtidigt fogas det till momentet en bestämmelse om att dispaschören kan förlänga den föreskrivna tiden på tre månader i vittomfattande och svåra ärenden. Tillägget är i linje med det som ovan har framförts gällande den föreskrivna tiden för upprättandet av en ersättningsutredning. Därtill ska det till momentet fogas en bestämmelse enligt vilken ändring i dispaschörens utredningar ska sökas enligt 21 kap. 8 § i sjölagen.

21 kap.: Laga domstol och rättegång i sjörättsmål

8 §. Ändringssökande och verkställighet. I den gällande 21 kap. 8 § i sjölagen föreskrivs det om klander av dispasch. Det föreslås att paragrafen ska ändras så att regleringen om ändringssökande uppdateras. Det föreslås att rubriken ändras så till ändringssökande och verkställighet. Paragrafen innehåller alltså bestämmelser om hur det söks ändring i dispaschörens utredningar och andra avgöranden genom besvär och hur de vinner laga kraft.

I paragrafens 1 mom. ska föreskrivas att ändring i dispaschörens avgörande kan sökas genom besvär vid sjörättsdomstolen. Vid ändringssökande tillämpas i tillämpliga delar vad 25 kap. 12–14, 14 a–14 c och 15–18 § i rättegångsbalken stadgar om ändringssökande i tingsrättens avgörande. Med dessa bestämmelser i rättegångsbalken ställs kraven på den tid inom vilken besväret ska lämnas och om besvärsskriftens innehåll. Bestämmelserna om tingsrätten ska alltså i tillämpliga delar gälla för dispaschören och bestämmelserna om hovrätten ska gälla för sjörättsdomstolen.

I 3 mom. ska föreskrivas att ändring i sjörättsdomstolens avgörande kan sökas hos högsta domstolen, om högsta domstolen beviljar besvärstillstånd. Då ändring söks i sjörättsdomstolens avgörande ska man i tillämpliga delar iakttä bestämmelserna i 30 kap. i rättegångsbalken gällande ändringssökande i ett ärende som hovrätt handlagt i andra instans.

I paragrafens 4 mom. ska föreskrivas att dispaschörens avgörande i vilken ingen ändring söks verkställs såsom en lagakraftvunnen dom. Bestämmelser om verkställandet av en lagakraftvunnen dom finns i 2 kap. i utsökningsbalken (705/2007).

14 §. Ändringssökande i dom angående dispasch. Enligt propositionen ska paragrafen upphävas som föråldrad. Ändringssökande i dispaschörens utredningar ska på det ovan beskrivna sättet samlas i 21 kap. 8 § i sjölagen, som också ska innehålla bestämmelser om hur ändring i sjörättsdomstolens dom ska sökas hos högsta domstolen genom besvär.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Med stöd av den föreslagna lagen föreslås inga bestämmelser om dispaschören på lägre nivå än lag.

9 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juni 2021. Utredningarna av uppdrag som lämnats till dispaschören före detta datum kan slutföras enligt den gamla lagstiftningen. Om dispaschören har fått i uppgift att upprätta en ersättningsutredning med stöd av privat båtförsäkring, ska dispaschören slutföra en dylik ersättningsutredning och ge ett avgörande om den.

10 Verkställighet och uppföljning

Dispaschören ger årligen ut en rapport om sin verksamhet och om sina utredningar till kommunikationsministeriet. Med hjälp av denna rapport följer ministeriet med dispaschörens verksamhet.

Kommunikationsministeriet försöker ordna den finansiering med hjälp av vilken dispaschörens webbsidor kan utvecklas. Detta kan för sin del öka människornas kännedom om dispaschörsbefattningen och samtidigt betjäna dispaschörens kunder och intressentgrupper.

Kommunikationsministeriet utreder också i samarbete med andra nordiska ministerier möjligheterna att öka samarbetet mellan dispaschörerna och utveckla det till exempel med ett utbytesprogram. På det här sättet kan en ny dispaschör i ett nordiskt land i början av sin mandatperiod bekanta sig med dispaschörens verksamhet i ett annat nordiskt land.

11 Förhållande till andra propositioner

Regeringens proposition ansluter sig inte till andra regeringspropositioner som behandlas av riksdagen. Lagstiftning enligt regeringens proposition har inte heller några effekter på statens budgetproposition.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

16 a kap. 1 § i den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om utnämmande av dispaschören. Samma bestämmelser ska också tillämpas på dispaschörens ställföreträdare, som avses i 2 §. Eftersom dispaschörens och ställföreträdarens uppgift kan jämföras med uppgifterna av en domare vid en domstol, är bestämmelserna om dispaschören och framför allt den föreslagna 16 a kap. 1 § betydelsefull med tanke på grundlagens 9 kap. om rättskipningen. Enligt 98 § i grundlagen ska angående specialdomstolar som utövar domsrätt på särskilt angivna områden bestäms genom lag. I 102 § i grundlagen föreskrivs det vidare om utnämmandet av domarna. Republikens president utnämner de ordinarie domarna enligt ett i lag bestämt förfarande. Bestämmelser om utnämning av övriga domare utfärdas genom lag. Enligt 16 a kap. 1 § i den föreslagna lagen föreslås det att dispaschören och dennes ställföreträdare ska utnämnas av statsrådet. Också bestämmelserna om domarnas rätt att kvarstå i tjänsten i 103 § i grundlagen ska gälla för dispaschören (och på motsvarande sätt dennes ställföreträdare) efter att denna har utnämnts.

Ersättningarna enligt 16 a 9 § i den föreslagna lagen är av betydelse från synvinkeln av de principer som ingår i 81 § 2 mom. i grundlagen. Bestämmelser om avgifter samt de allmänna grunderna för storleken av avgifter för de statliga myndigheternas tjänsteåtgärder och tjänster

utfärdas genom lag. I 16 a kap. 9 § i den föreslagna lagen föreslås som huvudregel att dispaschören ska fastställa beloppet på den ersättning som betalas för dispaschörens arbete samt kostnaderna för de behandlade ärendena. Ersättningen ska tas ut enligt antalet arbetstimmar som upprättandet av utredningen eller utlåntagandet har tagit, och i den kan dispaschören som tilläggsgrund ta hänsyn till utredningens omfattning och svårighetsgrad. Den genomsnittliga timlönen enligt dispaschörens huvudsyssla ska alltså vara utgångspunkten när dispaschören prissätter sina utredningar och utlåntaganden enligt arbetstimmar. I samband med utredningen eller utlåntagandet ska dispaschören presentera för den part som har utsetts som betalare av ersättningen de arbetstimmar som använts för uppgiften, timpriset samt andra eventuella betalningsgrunder, till exempel andra kostnader som har föranletts av genomförandet av uppgiften (till exempel resekostnader, anskaffandet av handlingar och tryckningskostnader).

I 21 § i grundlagen föreskrivs det om rättsskydd. Enligt den paragrafens 1 mom. har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Med stöd av den gällande lagstiftningen får ändring i dispaschörens utredningar och avgöranden sökas genom besvär hos sjörättsdomstolen, såsom Helsingfors tingsrätt och Ålands tingsrätt. Särskilt vid meningsskiljaktigheter i anknytning till båtolyckor har det med tanke på kravet på jämlikhet i 6 § i grundlagen och rättsskyddet i 21 § i grundlagen ansetts vara problematiskt att till exempel en båtägare från norra Finland eller en försäkringsgivare som är etablerad där i enlighet med gällande bestämmelser ska söka ändring i dispaschörens utredning eller avgörande genom besvär hos Helsingfors tingsrätt. Eftersom försäkringstagaren eller försäkringsgivaren vid meningsskiljaktigheter i anknytning till båtolyckor i fortsättningen kan föra ett ärende direkt till tingsrätten för avgörande utan någon ersättningsutredning av dispaschören, kan jämlikheten mellan medborgarna och deras rätts-skydd anses bli bättre ur detta perspektiv.

I övriga ärenden som lämnas till dispaschören för utredning är det även i fortsättningen motiverat att ändring i dispaschörens utredning eller avgörande söks genom besvär hos sjörättsdomstolen, dvs. antingen Helsingfors eller Ålands tingsrätt. Dessa övriga ärenden som lämnas till dispaschören för utredning kräver specialkunnande i sjörätt och internationell rättspraxis gällande sjöförsäkringar, och sådant specialkunnande har under decennier samlats vid de två tingsrätter som nämns ovan. Dessutom är sjöfartsbranschen och rederierna till stor del koncentrerade till Helsingfors, Åland och andra stora kuststäder i södra och västra Finland, så också ur denna synvinkel är det motiverat att ändring i dispaschörens utredningar och avgöranden även i fortsättningen söks hos Helsingfors eller Ålands sjörättsdomstol. Om det vore möjligt att söka ändring i dispaschörens utredningar och avgöranden som klart gäller kommersiell sjöfart hos vilken tingsrätt som helst, skulle detta förutsätta en betydande satsning på att det i alla tingsrätter i Finland finns en brett kunnande om sjörätt, trots att det inte finns något väsentligt behov av detta eftersom dispaschören för det första sällan ger utredningar och meddelar avgöranden som gäller renodlat kommersiell sjöfart och eftersom det för det andra mycket sällan söks ändring i dem. Därför är det motiverat att ändring i dispaschörens avgöranden och utredningar som gäller kommersiell sjöfart även i fortsättningen söks genom besvär hos Helsingfors eller Ålands sjörättsdomstol.

Enligt självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om handelssjöfart, men båttrafik hör till landskapets landstiftningsbehörighet. Därför bestämmelser i den föreslagna lagen vad som gäller handelssjöfart tillämpas också på Åland, men landskapet bestämmer självständigt, om landskapet skall ta i bruk dessa bestämmelser vilka som gäller om dispaschörens ersättningsutredningar eller utlåntagande om båtolyckor. Landskapsregeringen i Åland har inte föreslagit några ändringar i regeringens proposition under remissbehandlingen

RP 264/2020 rd

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av sjölagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sjölagen (674/1994) 21 kap. 14 §,
ändras 9 kap. 9 § 4 mom., 17 kap. 2 §, 7 § 2 mom. och 21 kap. 8 § samt
fogas till lagen ett nytt 16 a kap. som följer:

9 kap.

Allmänna stadganden om ansvarsbegränsning

9 §

Åberopande av rätten till ansvarsbegränsning utan upprättande av begränsningsfond

---

Om en begränsningsfond inte har upprättats, kan parterna hänskjuta frågan om ansvarsbe-
loppets storlek och fördelning till avgörande av dispaschör enligt bestämmelserna om dis-
pasch i 17 kap. 7 §.

16 a kap.

Dispaschörens uppgifter, beslutsfattande och ersättningar

1 §

Utnämmande av dispaschör

Med tanke på upprättandet av ersättningsutredningar som baserar sig på sjöförsäkring och
andra uppgifter enligt 3 § finns det en självständig dispaschörsbefattning som är oberoende av
näringsidkare inom sjöfarten och försäkringsbranschen. Dispaschören utnämns av statsrådet.

Behörighetsvillkoret för en dispaschör är annan högre högskoleexamen i juridik än magis-
terexamen i internationell och komparativ rätt, intyg om behörighet som dispaschör, bra för-
trolighet i försäkrings- och skadeståndsrätt och de uppgifter som ingår i befattningsbeskriv-
ningen samt kunskaper i finska, svenska och engelska som behövs för uppgiften.

Som dispaschör kan inte utnämnas en person som är i konkurs eller vars handlingsbehörig-
het har begränsats.

Dispaschören ska sköta sina uppgifter på ett opartiskt och oberoende sätt. På dispaschören
tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om skadestånd finns i
skadeståndslagen (412/1974).

2 §

Dispaschörens ställföreträdare

RP 264/2020 rd

Dispaschören har en ställföreträdare, som behandlar och avgör de ärenden i vilka dispaschören är jävig. På dispaschörens ställföreträdare tillämpas vad som föreskrivs om dispaschören.

3 §

Dispaschörens uppgifter

Om inte något annat har överenskommits, ska dispaschören:

- 1) på ansökan av försäkringstagaren, den försäkrade eller försäkringsgivaren upprätta en ersättningsutredning,
- 2) på ansökan av försäkringstagaren, den försäkrade eller försäkringsgivaren upprätta en ersättningsutredning som baserar sig på båt försäkring, om försäkringen har tar tecknats för en båt som näringsidkaren använder i kommersiellt syfte,
- 3) på parternas begäran avgöra en fråga gällande storleken och fördelningen av redarens ansvarsbelopp som avses i 9 kap. 9 § 4 mom.,
- 4) på parternas begäran utreda en tvist om avståndsfrakt som avses i 14 kap. 21 § 3 mom. och utfärda ett avgörande om den,
- 5) göra den i 17 kap. 2 § 1 mom. avsedda utredningen och fördelningen av gemensamt haveri,
- 6) göra den i 17 kap. 6 § 3 mom. avsedda utredningen och fördelningen av enskilt haveri, om någon som har del i haveriet kräver detta.

Om försäkringsgivaren och försäkringstagaren har i försäkringsvillkoren avtalat att det vid meningsskiljaktigheter i anknytning till båt försäkring kan begäras om en ersättningsutredning av dispaschören, ska dispaschören även i detta fall på begäran av försäkringsgivaren, försäkringstagaren eller den försäkrade ge en ersättningsutredning.

Dispaschören ger på begäran av försäkringsgivaren, försäkringstagaren eller den försäkrade utlåtanden i andra ärenden i anknytning till båt försäkring än sådana som avses i 1 mom. 2 punkten eller 2 mom.

4 §

Förfarande med ersättningsutredning

Dispaschören upprättar de i 3 § 1 mom. 1 och 2 punkten samt i 2 mom. avsedda ersättningsutredningarna med iakttagande av detta kapitel.

Om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, upprättar dispaschören ersättningsutredningen med iakttagande av vad som föreskrivs i lagen om skiljeförfarande (967/1992) om förfarandet vid skiljeförfarande.

5 §

Ansökan om ersättningsutredning

Ett ärende gällande ersättningsutredning inleds genom en ansökan till dispaschören. I ansökan ska ingå:

- 1) sökandens kontaktuppgifter,
- 2) kontaktuppgifter till andra sakägare,
- 3) försäkringsbrevet och -villkoren samt andra handlingar gällande försäkringsavtalet,
- 4) sökandens krav,

RP 264/2020 rd

5) redogörelser som gjorts på basis av försäkringen, fakturor och annat material i anknytning till ärendet som sökanden vill hänvisa till,

6) fullmakt.

Ansökan avbryter preskriptionen av den skuld som avses i den i enlighet med 11 § i lagen om preskription av skulder (728/2003).

6 §

Ersättningsutredning

Dispaschören ska upprätta en ersättningsutredning inom 60 dagar från det att dispaschören har fått alla de uppgifter anses vara nödvändiga av sakägarna. Dispaschören kan förlänga den föreskrivna tiden i vittomfattande och svåra ärenden.

I den av dispaschören upprättade ersättningsutredningen ska ingå:

- 1) dagen för givandet av ersättningsutredningen,
- 2) sakägarnas namn,
- 3) redogörelse av sakägarnas krav och svar med motiveringar,
- 4) förteckning över de presenterade bevisen,
- 5) motiveringar,
- 6) tillämpade bestämmelser och rättsnormer,
- 7) ersättningsbeslut samt beslut om ersättande av de utgifter som parterna kräver.

Dispaschören ska underteckna ersättningsutredningen och sända den till sakägarna. Om ändringssökande föreskrivs i 21 kap. 8 §. Till ersättningsutredningen ska fogas anvisningar för sökande av ändring.

7 §

Dispaschörens utlåtande

I begäran om utlåtande till dispaschören i ett ärende som avses 3 § 3 mom. ska ingå:

- 1) kontaktuppgifterna till den som begär om utlåtande,
- 2) kontaktuppgifterna till de övriga parterna,
- 3) försäkringsbrevet och -villkoren samt andra handlingar gällande försäkringsavtalet,
- 4) redogörelse av de frågor som begäran om utlåtande gäller samt de handlingar på basis av vilka det begärs om utlåtande,
- 5) fullmakt.

Dispaschören ger sitt utlåtande efter att ha hört parterna till försäkringsavtalet och den försäkrade och efter att ha satt sig in i det material som parterna presenterat. Dispaschören ska ge sitt utlåtande inom 30 dagar från det att dispaschören har av parterna fått alla de uppgifter som anses vara nödvändiga. Dispaschören kan förlänga den föreskrivna tiden i vittomfattande och svåra ärenden.

I dispaschörens utlåtande ska ingå en redogörelse av fallet som är föremålet för begäran om utlåtande samt den juridiska bedömningen av det inklusive motiveringarna. Dispaschören ska underteckna utlåtandet och sända den till parterna. Utlåtandet binder inte parterna och är inte heller verkställbart. I utlåtandet får ingen ändring sökas.

8 §

Förfarande i andra ärenden

RP 264/2020 rd

Om förfarandet i 3 § 1 mom. 3–6 punkten avsedda ärenden föreskrivs i 17 kap. 7 §.
Dispaschören ska meddela de avgörande som avses i 3 § 1 mom. 3 och 4 punkten inom tre månader från det att dispaschören har av sakägarna fått alla de uppgifter som anses vara nödvändiga. Dispaschören kan förlänga den föreskrivna tiden i vittomfattande och svåra ärenden.

9 §

Ersättning till dispaschören

Dispaschören fastställer beloppet på den ersättning som betalas för dennes arbete och utgifter i de ärenden som dispaschören behandlat. Ersättningen ska med hänsyn till ärendets omfattning och svårighetsgrad vara rimlig.

Försäkringsgivaren är skyldig att betala dispaschörens ersättning för upprättande av ersättningsutredningar som avses i 3 § 1 mom. 1 och 2 punkten samt 2 mom., ifall ärendet gäller en kaskoförsäkring, och den som begär om utlåendet för upprättandet av ett utlående som avses i 3 § 3 mom. Ersättningen för det i 3 § 1 mom. 5 punkten avsedda verkställandet av utredningen och fördelningen av gemensamt haveri betalas av sakägarna till det gemensamma haveriet solidariskt.

I andra ärende avgör dispaschören hur ersättningskyldigheten uppdelas mellan sakägarna med beaktande av 21 kap. i rättegångsbalken.

Om ändringssökande föreskrivs i 21 kap. 8 §.

10 §

Offentlighet i ärenden som behandlats av dispaschören

I ärenden som behandlats av dispaschören iakttas lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007).

17 kap.

Haveri

2 §

Dispasch och dispaschör

Utredning och fördelning av gemensamt haveri ska, om något annat inte avtalas, göras genom dispasch i det land och på den ort redaren bestämmer. Dispasch uppgörs i Finland av en dispaschör.

7 §

Upprättande av dispasch

Sedan den i kungörelsen förelagda tiden har löpt ut eller om kompletterande handlingar inte har inlämnats efter uppmaning, ska dispaschören utan dröjsmål och senast tre månader därefter

på en dag som ges till känna genom anslag på tingsrättens anslagstavla och kungörelse i officiella tidningen, utge dispaschen i två exemplar och försedd med anvisningar om ändringssökande. Dispaschören kan förlänga den föreskrivna tiden i vittomfattande och svåra ärenden. Om ändringssökande föreskrivs i 21 kap. 8 §.

---

21 kap.

Laga domstol och rättegång i sjörättsmål

8 §

Ändringssökande och verkställighet

Ändring i dispaschörens avgörande kan sökas genom besvär vid sjörättsdomstolen. Vid ändringssökande tillämpas vad 25 kap. 12–14, 14 a–14 c och 15–18 § i rättegångsbalken stadgar om ändringssökande i tingsrättens avgörande.

Ändring i sjörättsdomstolens avgörande kan sökas hos högsta domstolen, om högsta domstolen beviljar besvärstillstånd. Då ändring söks iakttas bestämmelserna i 30 kap. i rättegångsbalken gällande ändringssökande i ett ärende som hovrätt handlagt i andra instans.

Dispaschörens avgörande i vilken ingen ändring sökts verkställs såsom en lagakraftvunnen dom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärende (10/53) och förordningen om dispaschörsbefattning (121/1936).

Helsingfors den 28 januari 2021

Statsminister

Sanna Marin

Kommunikationsminister Timo Harakka

Lag

om ändring av sjölagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sjölagen (674/1994) 21 kap. 14 §,
ändras 9 kap. 9 § 4 mom., 17 kap. 2 §, 7 § 2 mom. och 21 kap. 8 § samt
fogas till lagen ett nytt 16 a kap. som följer:

Gällande lydelse

9 kap.

Allmänna stadganden om ansvarsbegrän- ning

9 §

*Åberopande av rätten till ansvarsbegrän-
ning utan upprättande av begränsningsfond*

Om en begränsningsfond inte har upprättats,
kan parterna hänskjuta frågan om ansvarsbe-
loppets storlek och fördelning till avgörande
av dispaschör. Talan mot dispaschörens av-
görande förs i samma ordning som klander
av dispasch.

(fogas)

Föreslagen lydelse

9 kap.

Allmänna stadganden om ansvarsbegrän- ning

9 §

*Åberopande av rätten till ansvarsbegrän-
ning utan upprättande av begränsningsfond*

Om en begränsningsfond inte har upprättats,
kan parterna hänskjuta frågan om ansvarsbe-
loppets storlek och fördelning till avgörande
av dispaschör enligt bestämmelserna om dis-
pasch i 17 kap. 7 §.

16 a kap.

Dispaschörens uppgifter, beslutsfattande och ersättningar

1 §

Utnämmande av dispaschör

*Med tanke på upprättandet av ersättnings-
utredningar som baserar sig på sjöförsäkring
och andra uppgifter enligt 3 § finns det en
självständig dispaschörsbefattning som är
oberoende av näringsidkare inom sjöfarten
och försäkringsbranschen. Dispaschören ut-
nämns av statsrådet.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Behörighetsvillkoret för en dispaschör är annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, intyg om behörighet som dispaschör, bra förtrolighet i försäkrings- och skadeståndsrätt och de uppgifter som ingår i befattningsbeskrivningen samt kunskaper i finska, svenska och engelska som behövs för uppgiften.

Som dispaschör kan inte utnåmnas en person som är i konkurs eller vars handlingsbehörighet har begränsats.

Dispaschören ska sköta sina uppgifter på ett opartiskt och oberoende sätt. På dispaschören tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om skadestånd finns i skadeståndslagen (412/1974).

2 §

Dispaschörens ställföreträdare

Dispaschören har en ställföreträdare, som behandlar och avgör de ärenden i vilka dispaschören är jävig. På dispaschörens ställföreträdare tillämpas vad som föreskrivs om dispaschören.

3 §

Dispaschörens uppgifter

Om inte något annat har överenskommits, ska dispaschören:

1) på ansökan av försäkringstagaren, den försäkrade eller försäkringsgivaren upprätta en ersättningsutredning,

2) på ansökan av försäkringstagaren, den försäkrade eller försäkringsgivaren upprätta en ersättningsutredning som baserar sig på båt försäkring, om försäkringen har tar tecknats för en båt som näringsidkaren använder i kommersiellt syfte,

3) på parternas begäran avgöra en fråga gällande storleken och fördelningen av redarens ansvarsbelopp som avses i 9 kap. 9 § 4 mom.,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4) på parternas begäran utreda en tvist om avståndsfrakt som avses i 14 kap. 21 § 3 mom. och utfärda ett avgörande om den,

5) göra den i 17 kap. 2 § 1 mom. avsedda utredningen och fördelningen av gemensamt haveri,

6) göra den i 17 kap. 6 § 3 mom. avsedda utredningen och fördelningen av enskilt haveri, om någon som har del i haveriet kräver detta.

Om försäkringsgivaren och försäkringstagaren har i försäkringsvillkoren avtalat att det vid meningsskiljaktigheter i anknytning till båtförsäkring kan begäras om en ersättningsutredning av dispaschören, ska dispaschören även i detta fall på begäran av försäkringsgivaren, försäkringstagaren eller den försäkrade ge en ersättningsutredning.

Dispaschören ger på begäran av försäkringsgivaren, försäkringstagaren eller den försäkrade utlåtanden i andra ärenden i anknytning till båtförsäkring än sådana som avses i 1 mom. 2 punkten eller 2 mom.

4 §

Förfarande med ersättningsutredning

Dispaschören upprättar de i 3 § 1 mom. 1 och 2 punkten samt i 2 mom. avsedda ersättningsutredningarna med iakttagande av detta kapitel.

Om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, upprättar dispaschören ersättningsutredningen med iakttagande av vad som föreskrivs i lagen om skiljeförfarande (967/1992) om förfarandet vid skiljeförfarande.

5 §

Ansökan om ersättningsutredning

Ett ärende gällande ersättningsutredning inleds genom en ansökan till dispaschören. I ansökan ska ingå:

- 1) sökandens kontaktuppgifter,
- 2) kontaktuppgifter till andra sakägare,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3) försäkringsbrevet och -villkoren samt andra handlingar gällande försäkringsavtalet,

4) sökandens krav,

5) redogörelser som gjorts på basis av försäkringen, fakturor och annat material i anknytning till ärendet som sökanden vill hänvisa till,

6) fullmakt.

Ansökan avbryter preskriptionen av den skuld som avses i den i enlighet med 11 § i lagen om preskription av skulder (728/2003).

6 §

Ersättningsutredning

Dispaschören ska upprätta en ersättningsutredning inom 60 dagar från det att dispaschören har fått alla de uppgifter anses vara nödvändiga av sakägarna. Dispaschören kan förlänga den föreskrivna tiden i vittomfattande och svåra ärenden.

I den av dispaschören upprättade ersättningsutredningen ska ingå:

1) dagen för givandet av ersättningsutredningen,

2) sakägarnas namn,

3) redogörelse av sakägarnas krav och svar med motiveringar,

4) förteckning över de presenterade bevisen,

5) motiveringar,

6) tillämpade bestämmelser och rättsnormer,

7) ersättningsbeslut samt beslut om ersättande av de utgifter som parterna kräver.

Dispaschören ska underteckna ersättningsutredningen och sända den till sakägarna. Om ändringsökande föreskrivs i 21 kap. 8 §. Till ersättningsutredningen ska fogas anvisningar för sökande av ändring.

7 §

Dispaschörens utlåtande

I begäran om utlåtande till dispaschören i ett ärende som avses 3 § 3 mom. ska ingå:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

- 1) kontaktuppgifterna till den som begär om utlåtande,
- 2) kontaktuppgifterna till de övriga parterna,
- 3) försäkringsbrevet och -villkoren samt andra handlingar gällande försäkringsavtalet,
- 4) redogörelse av de frågor som begäran om utlåtande gäller samt de handlingar på basis av vilka det begärs om utlåtande,
- 5) fullmakt.

Dispaschören ger sitt utlåtande efter att ha hört parterna till försäkringsavtalet och den försäkrade och efter att ha satt sig in i det material som parterna presenterat. Dispaschören ska ge sitt utlåtande inom 30 dagar från det att dispaschören har av parterna fått alla de uppgifter som anses vara nödvändiga. Dispaschören kan förlänga den föreskrivna tiden i vittomfattande och svåra ärenden.

I dispaschörens utlåtande ska ingå en redogörelse av fallet som är föremålet för begäran om utlåtande samt den juridiska bedömningen av det inklusive motiveringarna. Dispaschören ska underteckna utlåtandet och sända den till parterna. Utlåtandet binder inte parterna och är inte heller verkställbart. I utlåtandet får ingen ändring sökas.

8 §

Förfarande i andra ärenden

Om förfarandet i 3 § 1 mom. 3–6 punkten avsedda ärenden föreskrivs i 17 kap. 7 §.

Dispaschören ska meddela de avgörande som avses i 3 § 1 mom. 3 och 4 punkten inom tre månader från det att dispaschören har av sakägarna fått alla de uppgifter som anses vara nödvändiga. Dispaschören kan förlänga den föreskrivna tiden i vittomfattande och svåra ärenden.

9 §

Ersättning till dispaschören

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Dispaschören fastställer beloppet på den ersättning som betalas för dennes arbete och utgifter i de ärenden som dispaschören behandlat. Ersättningen ska med hänsyn till ärendets omfattning och svårighetsgrad vara rimlig.

Försäkringsgivaren är skyldig att betala dispaschörens ersättning för upprättande av ersättningsutredningar som avses i 3 § 1 mom. 1 och 2 punkten samt 2 mom., ifall ärendet gäller en kaskoförsäkring, och den som begär om utlåtandet för upprättandet av ett utlåtande som avses i 3 § 3 mom. Ersättningen för det i 3 § 1 mom. 5 punkten avsedda verkstället av utredningen och fördelningen av gemensamt haveri betalas av sakägarna till det gemensamma haveriet solidariskt.

I andra ärende avgör dispaschören hur ersättningsskyldigheten uppdelas mellan sakägarna med beaktande av 21 kap. i rättegångsbalken.

Om ändringssökande föreskrivs i 21 kap. 8 §.

10 §

Offentlighet i ärenden som behandlats av dispaschören

I ärenden som behandlats av dispaschören iakttas lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007).

17 kap

Haveri

2 §

Dispasch och dispaschör

Utredning och fördelning av gemensamt haveri skall, om något annat inte avtalas, göras genom dispasch i det land och på den ort redaren bestämmer. Dispasch uppgörs i Finland av en dispaschör.

Angående dispasch i ärenden som grundar sig på avtal om sjöförsäkring stadgas i lagen

17 kap.

Haveri

2 §

Dispasch och dispaschör

Utredning och fördelning av gemensamt haveri ska, om något annat inte avtalas, göras genom dispasch i det land och på den ort redaren bestämmer. Dispasch uppgörs i Finland av en dispaschör.

Gällande lydelse

om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärenden.

Om dispaschören gäller vad som särskilt stadgas om dispaschör.

7 §

Upprättande av dispasch

Sedan den i kungörelsen förelagda tiden har löpt ut eller kompletterande handlingar har inlämnats efter uppmaning, skall dispaschören utan dröjsmål och senast två månader därefter på en dag som ges till känna genom anslag på tingsrättens anslagstavla och kungörelse i officiella tidningen, utge dispaschen i två exemplar. Dispaschen skall innehålla underrättelse om inom vilken tid klandertalan angående dispaschen enligt 21 kap. 8 § skall väckas vid domstol.
-----

21 kap

Laga domstol och rättegång i sjörättsmål

8 §

Klander av dispasch

Den som är missnöjd med dispasch skall senast 30 dagar efter det att dispaschen gavs väcka klandertalan vid sjörättsdomstolen för den ort där dispaschen gavs.

Sjörättsdomstolen skall före behandlingen av ärendet ge de övriga parterna eller deras ombud tillfälle att bli hörda, om deras bopingsort är känd.

Om en dispasch inte har överklagats, skall den gälla.

Föreslagen lydelse

7 §

Upprättande av dispasch

Sedan den i kungörelsen förelagda tiden har löpt ut eller om kompletterande handlingar inte har inlämnats efter uppmaning, ska dispaschören utan dröjsmål och senast tre månader därefter på en dag som ges till känna genom anslag på tingsrättens anslagstavla och kungörelse i officiella tidningen, utge dispaschen i två exemplar och försedd med anvisningar om ändringssökande. Dispaschören kan förlänga den föreskrivna tiden i vittomfattande och svåra ärenden. Om ändringssökande föreskrivs i 21 kap. 8 §.
-----

21 kap.

Laga domstol och rättegång i sjörättsmål

8 §

Ändringssökande och verkställighet

Ändring i dispaschörens avgörande kan sökas genom besvär vid sjörättsdomstolen. Vid ändringssökande tillämpas vad 25 kap. 12–14, 14 a–14 c och 15–18 § i rättegångsbalken stadgar om ändringssökande i tingsrättens avgörande.

Ändring i sjörättsdomstolens avgörande kan sökas hos högsta domstolen, om högsta domstolen beviljar besvärstillstånd. Då ändring söks iakttas bestämmelserna i 30 kap. i rättegångsbalken gällande ändringssökande i ett ärende som hovrätt handlagt i andra instans.

Dispaschörens avgörande i vilken ingen ändring sökts verkställs såsom en lagakraftvunnen dom.

Gällande lydelse

14 §

Ändringssökande i dom angående dispasch

Den som vill söka ändring i sjörättsdomstolens dom i mål som avses i 8 § skall vid äventyr att talan går förlorad, senast 30 dagar från domens avkunnande i två exemplar inge till sjörättsdomstolen sin till högsta domstolen ställda besvärsskrift. Till besvärsskriften skall fogas de handlingar som anses nödvändiga att förete.

Motparten får ta ut det ena exemplaret av besvärsskriften och inom en månad från besvärstidens utgång till sjörättsdomstolen inge förklaring samt de handlingar han vill åberopa. Gör han inte det förlorar han sin rätt att bli hörd i saken.

Sedan förklaring har inkommit, eller tiden för ingivande av förklaring har löpt ut utan att sådan har getts, skall sjörättsdomstolen utan dröjsmål sända de inkomna skrifterna, samtliga handlingar som hör till saken samt akten och ljudbanden i saken och avskrift av domen, eller beslutet som har avfattats som en särskild handling, till högsta domstolen.

Föreslagen lydelse

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om utredning av ersättningar genom dispaschör i sjöförsäkringsärende (10/53) och förordningen om dispaschörsbefattning (121/1936).
